Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | הייַנט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 251 | Łódź, Poniedziałek, 3 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י"ב מרחשון תרצ"א | № 251

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224=71

רעגירונג בעפרידיגט יודישע וואונשען
וועגען דעם ערשיינט א דעקרעט פון מלוכה=פרעזידענט

וואַרשאַ, 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). וויצע־פּרעמיער פּולקאָווניק בעק איז היינט אויפגענומען געוואָרען פונ'ם מלוכה־פּרעזידענט. ס'זענען בעהאַנדעלט געוואָרען אַ רייה זעהר וויכטיגע פראַגען.

אין די פּאָליטישע קרייזען גיט מען איבער, אַז בקרוב דאַרפען ערשיינען אַ רייה וויכטיגע דעקרעטען, צווישען וועלכע ס'זאָלען זיין אייניגע, וואָס זענען נוגע אויך יודישע פראַגען. ווי מ'גיט איבער זאָלען בעפרידיגט ווערען אייניגע יודישע פּאָסטולאַטען (זונטאָג־רוהע א. אַנד.) ס'זאָל אויך ערשיינען אַ דעקרעט וועגען איינפיהרען אַ נייעם אויסצייכנונגס־קרייץ „קרייץ פון פוילענס אומאָפּהענגיגקייט" און מיט'ן דאָזיגען קרייץ זאָלען בעשאַנקען ווערען אייניגע יודישע פיהרער.

וואַרשאַ, 2 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). נעכטען איז מאַרשאַל פּילסודסקי אַרויסגעפאָהרען קיין סולעיובעק, וואו ער וועט פערברענגען אַ פּאָר טעג. פאַר'ן אָפּפאָהרען האָט דער מאַרשאַל אויפגענומען דעם רעדאַקטאָר פון „גאַזעטא פּאָלסקא" מיעדזשינסקי און איהם ערטיילט אַן אינטערוויאו פאַר דער פּרעסע. אינ'ם אינטערוויאו, וואָס וועט פערעפענטליכט ווערען דינסטאָג האָט דער מאַרשאַל בעריהרט די פראַגע וועגען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין פוילען און אויך די יודען – פראַגע.

אויפשטאנד אין אזערביידזשאן

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) פון טעהעראַן איז דערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה, אַז אויף דער סאָוויעטיש פּערסישער גרעניץ אזערביידזשאַן איז אויסגעבראָכען אַן אויפשטאַנד געגען די סאָוויעטען. 100 סאָוויעטישע בעאַמטע זענען דערמאָרדעט געוואָרען.

די סאָוויעטען האָבען אַרויסגעשיקט אַ שטראָף עקספּעדיציע.

ד"ר שילס קראנק

לאָנדאָן, 2 (יט"אַ טעלעגראַפיש) ד"ר שילס איז צוריקגעקומען פון זיין רייזע. צוליב זיין קראַנקהייט קאָן ער זיך נישט בעטייליגען אין דער ארץ־ישראל־דעבאַטע.

מ'געהט זיך ווידער „ענטוואפנען"...

גענף, 2 (ספּ. טעל.) דעם 6 קומט זיך צונויף די ענטוואָפנונגס־קאָנפערענץ אין וועלכער ס'וועלען זיך אויך בעטייליגען 32 מלוכות, צווישען זיי רוסלאַנד, טערקיי, פעראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקאַ און אַרגענטינאַ וועלכע געהערען נישט צום פעלקער־בונד. אויף דער קאָנפערענץ זאָל אויסגעאַרבייט ווערען דער פּראָיעקט פון דעם ענטוואָפנונגס־אָפּמאַך.

ס'איז מאָראַליש־צווזעהען אַ שטאַרקען אָנגריף מצד איטאַליען און דייטשלאַנד בנוגע פראַנקרייך.

מאָסקווע, 2 (ספּ. טעל.) צו דער ענטוואָפנונגס־קאָנפערענץ אין גענף פאָהרט אַרויס אַ דעלעגאַציע אין וועלכער ס'בעטייליגען זיך צוו. אַנד. ליטווינאָוו און לונאַטשאַרסקי.

טרעווירא‏נוס חזרט איבער זיין „תורה"...

בערלין, 2 (ספּ. טעל.) דער שטאַט־ראַט פון האַנאָווער האָט איינגעאָרדענט אַ מאַניפעסטאַציע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע פאַר די „מזרח־פּראָווינצען פון דייטשלאַנד". אויף דער גרויסער פערזאַמלונג איז מיט אַ רעדע אַרויסגעטראָטען דער בעקאַנטער מיניסטער טרעוויראַנוס.

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף דער ווענדונג פון מלוכה־פּרעזידענט הינדענבורג וועגען הילף פאַר די מזרח־פּראָווינצען און האָט אָנגעוויזען, אַז די הילף מוז זיין אַ בעגרעניצטע, צוליב דער קריטישער ווירטשאַפטליכער סיטואַציע פון דייטשלאַנד. די סיטואַציע — האָט ער געזאָגט — קען נישט געבעסערט ווערען כל זמן ס'וועלען נישט געענדערט ווערען די מזרח־גרעניצען פון דייטשלאַנד. די גערעכטיגקייט פון דער דאָזיגער פאָדערונג איז איצט קלאָר פאַר דער גאַנצער וועלט. טרעוויראַנוס האָט זיין רעדע פערענדיגט מיט'ן אויסרוף: דאָס דאָזיגע לאַנד איז שטענדיג געוועזען דייטשיש און וועט בלייבען אַ דייטשיש לאַנד.

—=▯▯▯=—

24 פערזאן פאר'ן קריגס־געריכט אין מאָסקווע

מאָסקווע, 2. (ספּ. טעל.) דאָ זענען ענטדעקט געוואָרען 2 סאַבאָטאַזש־אָרגאַניזאַציעס, וואָס זענען געווען געווענדעט געגען דער אָפּעראַציע־פעטיגקייט פון דער רעגירונג. 24 פערזאָן זענען אַרעסטירט און זיי ווערען געמשפּט פאַר'ן שטאַנדגעריכט.

די היטלעראוועצעס איבען

בערלין, 2. (ספּ. טעל.) אין טירגאַרטען האָבען די היטלעראָווצעס איינגעאָרדענט זייערע איבונגען, צו וועלכע ס'זענען געקומען גרויסע מחנות פון זייערע אָפּטיילונגען אין זייערע אוניפאָרמען, וועלכע זענען ווי בעקאַנט פערבאָטען צו טראָגען. פּאָליציי האָט זיי אויפגעפאָדערט אָפּצושטעלען די איבונגען, זיי האָבען זיך אָבער דער פאָדערונג נישט אונטערגעוואָרפען און זענען געוואָרען אַלע אַרעסטירט.

גרויסער דורכפאל פון דער לייבור־פארטיי
בעת די שטאָט־ראַט־וואַהלען אין גאַנץ ענגלאַנד

לאָנדאָן, 2 (ספּ. טעל.) היינט זענען אין גאַנץ ענגלאַנד אַ חוץ אין לאָנדאָן פאָרגעקומען וואַהלען צו די שטאָט־ראַט־וואַהלען. איבעראַל האָט די לייבאָר־פאַרטיי געליטען אַ שווערע מפּלה און ס'האָבען געזיגט די ליבעראַלען און די קאָנסערוואַטיסטען.

דער אויסגאַנג פון די וואַהלען האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אין גאַנצען לאַנד.

אורטייל אינ'ם גרויסען קאמוניסטישען פראצעס אין קאוועל

קאָוועל, 2 (טעלעפאָניש) דאָ האָט זיך פערענדיגט דער קאָמוניסטישער פּראָצעס פון די 105 אָנגעקלאָגטע. 64 פון די אָנגעקלאָגטע זענען פערורטיילט געוואָרען צו פערשידענע גרעסערע טערמינען תפיסה. 41 זענען בעפרייט געוואָרען.

די פערפלייצונג אין וואלדענבורגער געביט

בערלין, 2 (ספּ. טעל.) פון ברעסלוי קומען אָן ידיעות וועגען דער פערפלייצונג אין וואַלדענבורגער געביט. אין מאַנכע ערטער איז דאָס וואַסער מעהר ווי אַ מעטער די הויך. אויף אַ שטח פון 10 קוואַדראַט קילאָמעטער זענען אַלע דערפער פערגאָסען צוליב דעם, וואָס דאָס וואַסער האָט אַדורכגעריסען די שלוזען אויף די טייכען.

אין טיפען טרויער זענען מיר מודיע, דאָס נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז ניפטער געשטאָרבען אין עלטער פון 68 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער ליבער פאָטער און גרויספאָטער

ג"ע נתן דוד אורבאך

די לוי' קומט פאַר היינט, מאָנטאָג, 1 מיטאָג פון טרויער־הויז, פעטריקאָווער 64.

די אין טיפען טרויער
הינטערבליבענע פאַמיליע.

ליגע פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ־ישראל אין לאדז
זאל אנגיעלסקי, אל. 1 מאי 2
מאָרגען, דינסטאָג, דעם 4-טען נאָוועמבער ד.י. 8.30 אין אָוונד קומט פאָר אַ גרויסע
פּראָטעסט = פערזאַמלונג
געווידמעט דער פּראָטעסט־פּעטיציע צו דעם ענגלישען פאָלק געגען דעם „ווייס־בוך"
רעדנער די ח"ה: יוסף לוי, לייזער לעווין, חזן (א"י), פ. וואַסערמאַן, ש. פּאַצאַנאָווסקי
בילעטען צו 30 גר. אין אַלע פּאַרטייען, אָרגאַניז. און אין זאַלע

17

שטימט און אַגיטירט פאַר דער ליסטע
בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פוילען
זגערזשער 17 זאל איראפיסקי זגערזשער 17
היינט, מאָנטאָג, דעם 3-טען נאָוועמבער 8 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאָר
א גרויסער וואהל=מיטינג
ס'וועלען רעדען די ה"ה: דר. ראָזענבלאַט, לאַווניק א. יאָעל, אינוש. זעלינסקי, מ. לימאַן און י. שאַ[?]יט. איינגאַנג נור לויט איינלאַדונגען

17

Z intencji zaręczyn
p. LIZY FISZLEWICZ
Bazel
z p. MOSZKIEM ZALCBERGIEM
Łódź
życzą wiele, wiele szczęścia
BRACIA ZALCBERG.

שטימט פאַר דער ליסטע
18

שטימט און אגיטירט פאַר דער איינציגער ליסטע פון יודישען אחדות
פון אַלגעמיין יודיש נאַציאָנאַל-ווירטשאַפטליכן בלאָק № 18
אין וועלכען עס זענען פערטרעטען אַלע יודיש־רעליגיעזע יודען און אַלע יודיש - ווירטשאַפטליכע גרופּירונגען אין פוילען.
היינט, מאָנטאָג, פ' וירא (דעם 3-טען נאָוועמבער ד. י.) קומט פאָר
א גרויסער וואהל=מיטינג
אין ראַיאָן באַלוט, אַלעקסאַנדראָווסקאַ (לימאַנאָווסקאַ) 13
אין לאָקאַל פון תלמוד תורה.
מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען פאָרשטעהער פון אַלע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זענען אָנגעשלאָסען אין אַלגעמיין יודיש נאַציאָנאַל-ווירטשאַפטליכען בלאָק.

שטימט פאַר דער ליסטע
18

מארגען עפענט זיך די סעסיע פון דער מאנדאט קאמיסיע

אויף דער טאג ארדנונג—ענגלישער מאנדאט אין איראק

נענף, 2 (ספּ. טעל.) דינסטאָג ד. 4 נאָוועמבער הויבט זיך דאָ אָן די הערבסט סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע, וועלכע דאַרף צווישען אַנד. בעטראַכטען דעם אָפּמאַך פון דער ענגלישער רעגירונג מיט איראַק וועגען אָפּשאַפען דעם ענגלישען מאַנדאַט איבערן דאָזיגען לאַנד. ווי בעקאַנט האָט ענגלאַנד בעקומען פון דער פעלקער־ליגע דעם מאַנדאַט איבער איראַק. אין דער לעצטער צייט האָט ענגלאַנד לויט אַנ'אָפּמאַך מיט דער רעגירונג פון איראַק זיך אָפּגעזאָגט פונ'ם מאַנדאַט און פערוואַנדעלט איראַק אין אַ זעלבסטשטענדיגע מלוכה מיט וועלכער זי האָט געשלאָסען אַנ'אָפּמאַך.

אין די קרייזען פון דער פעלקער-ליגע הערשט די מיינונג, אַז ענגלאַנד וויל אויף אַזאַ אופן פטור ווערען פון דער קאָנטראָל פון פעלקער־בונד איז איינהאַלטען די ענגלישע פריווילעגיעס אין איראַק.

דער פּראָיעקט וועט אין דער מאַנדאַט־קאָמיסיע אַנטרעפען אויף אַ שטאַרקער אָפּאָזיציע.

יודישע יונגעלייט אויסגעשלאסן פון „קאמסאמאל"

פאַר ענטלויפען פון די קויהלען-שאַכטען

מאָסקווע. (י. ט. א.) 9 יודישע יונגעלייט „די בעסטע קאָמסאָמאָלצעס" פון דער אָרגאַניזאַציע", ווי זיי ווערען כאַראַקטעריזירט אין „אָקטיאַבר", זענען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער קאָמסאָמאָלישער אָרגאַניזאַציע און ערקלערט געוואָרען אַלס „דעזערטירען פון קויהלען־פראָנט" דערפאַר, וואָס זיי האָבען פערלאָזען די דאָנעצער קויהלער־שאַכטען און אַוועק צוריק צו זיך אין שטעטעל. די 9 יונגעלייט זענען נעשיקט געוואָרען פון דעם שטעטעל פוכאָוויטש, סלוצקער ראַיאָן, אויף אַרבייט אין די קויהלען־גרובען. זיי האָבען ערקלערט, אַז די בעדינגונגען זענען דאָרט געווען זעהר שווערע: עס זענען נישט געווען קיין וואוינונגען, מען האָט זיי נישט אַרויסגעגעבען קיין אַרבייטס־קליידער און די בעציהונג צו זיי איז געווען נישט קיין פריינדליכע. די אַלע תירוצים האָבען נישט געהאָלפען און מען האָט זיי אויסגעשלאָסען פון דער אָרגאַניזאַציע.

דיסקוסיע איבער'ן ווייס-בוך

אין פארלאמענטארישען קלוב פון דער לייבור-פארטיי

לאָנדאָן, 2 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) דער פּאַרלאַמענטאַרישער קלוב פון דער לייבור־פּאַרטיי האָט אָנגעהויבען אַ דיסקוסיע איבערן ווייס־בוך.

לאָרד פּאַספילד האָט געענטפערט, אַז די בעוועגונג נעגען ווייס־בוך איז אַ רעזולטאַט פון פאַלשע אויפפאַסונג. די רעגירונג האָט נישט געענדערט איהר ארץ־ישראל־פּאָליטיק פון די פריגע רעגירונגען.

קאָלאָנעל וועדזשוואוד האָט ערקלערט, אַז מיט 7 יאָהר צוריק האָט ער געשאַפען די ליגע פון דער זיבעטער דאָמיניע. איצט איז די ליגע געשטאָרבען. די יודען האָבען פערלוירען דעם צוטרוי צו ענגלאַנד און זייערע איהרע פיינד. אויב די רעגירונג וועט נישט ענדערען איהר פּאָליטיק, וועט די ארץ־ישראל־רעגירונג האָבען אַ רעפיצים.

יעדעס מאָל וועט דער פאַרשטעהער פון דער יודישער אַגענץ אָנפאַלען אויפ'ן מאַנדאַט אין דער פעלקער־ליגע, און דאָס וועט צווינגען די רעגירונג צו ענדערען דעם גייסט פון דער ארץ־ישראל־פּאָליטיק.

פוילישער גענ. קאנסול אין א"י

איבערגעטראגען קיין טשיקאַגא

ירושלים, 2 (יט"א טעלעגראַפיש) דער פוילישער גענ. קאָנסול אין ארץ־ישראל איז איבער־געטראָגען געוואָרען קיין טשיקאַגאָ.

די יודישע בעפעלקערונג בעדויערט זיין אוועקגעהען.

רומענישער גלח לאזט איבער צוואה לטובת דעם קרן-קימת-לישראל

טשערנאָוויץ. (י. ט. א.) אין דאָלטשינעץ (בוקאָווינע) איז געשטאָרבען דער רומענישער גלח, וואַסיל אידאַפּעסקו. דער פערשטאָרבענער האָט אין זיין צוואה פערשריבען אַ געוויסע סומע געלד לטובת דעם קרן־קימת־לישראל. דער פערשטאָרבענער גלח אידאַפּעסקו האָט אויך ביי זיין לעבען געשפּענדעט גרעסערע סומעס פאַר יודישע פּאָנדען. ער איז אויך שטענדיג אַרויסגעטרעטען געגען דעם כוליגאַנישען קורסאַנט און אָפּען געפּרעדיגט ליבע צו יודען.

געשטארבען דער שעפער פון חיפה'ער טעכניקום

ירושלים, (יט"א) אין עלטער פון 55 יאָהר איז דאָ די טעג געשטאָרבען דער בעריהמטער אַרכיטעקט אַלעקסאַנדער גערוואַלד, דער שעפער פון אַ רייה עפענטליכע פּראַכט־בנינים אין בער־לין און פון חיפה'ער טעכניקום און ריאַל־שולע.

אַלעקסאַנדער גערוואַלד איז געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1877 אין בערלין. זייט 1906 איז דער פערשטאָרבענער געשטאַנען אין דינסט פון דייטשען מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען. אין משך פון דער צייט האָט ער גענומען אייניגע מאָל אורלויב, כדי דורכצופיהרען אַ רייה אַרכיטעק־טור־אַרבייטען אין ארץ־ישראל. אַלעקסאַנדער גער־וואַלד האָט דעם 1. יאַנואַר 1931 געזאָלט ווידער איבערנעהמען זיין אַמט אין דייטשען מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען.

גריכיש-ארטאדאקסישע קירכע האט נישט בדעה צו פערקויפען דעם ארט פון יעקב אבינו'ס ברונעם

ירושלים, (יט"א) די גריכיש־אָרטאָדאָק־סישע קירכע לייקענט אָפּ אָפיציעל די קלאַנגען, אַז זי זאָל האָבען בדעה צו פערקויפען דעם פּלאַץ נישט ווייט פון צפת, וואו עס געפינט זיך, לויט דער לעגענדע יעקב אבינו'ס ברונעם, וואָס ווערט דערמאָהנט אין תנ"ך.

דר. הערצל גאס אין פרעסבורג

פרעסבורג, (יט"א) דער היגער שטאָט־ראַט האָט אויפ'ן פאָרשלאַג פון יודישען ראַטמאַן ד"ר לעאָ זיפּאָס בעשלאָסען, איינע פון די הויפּט־גאַסען אָנצורופען אויפ'ן נאָמען פון ד"ר טעאָדאָר הערצל.

נישט פראטעסט נאר קאמף

פאדערונג איבערצוטראגען די ציוניסטישע הויפט-לייטונג אין א נישט-ענגלישער שטאדט

פּראַג. (י. ט. א.) די טעג איז דאָ פאָרגעקומען אַנ'אויסעראָרדענטליכע בעראַטונג פון צענט־ראַל־קאָמיטעט פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער ציוניסטישער לאַנד־אָרגאַניזאַציע צוזאַמען מיט די ציוניסטישע און נישט־ציוניסטישע מיטגלידער פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער סעקציע פון דער יודישער אַגענץ. די בעראַטונג איז בעזוכט געוואָרען דורך העכער 150 דעלעגאַטען און געסט. אַ רעפעראַט וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ציוניזם האָט גע־האַלטען דער פרעזידענט פון ציוניסטישען לאַנד־פערבאַנד דר. יוסף רופאייזען (אָסטראַו), וועלכער האָט צוו. אַנד. ערקלערט:

די דיפערענצען צווישען ציוניזם און ענגלאַנד האָבען דערגרייכט איצט זייער העכסטע שפּאַנונג. איצט קענען שוין מעהר נישט זיין קיין פּראָטעסטען. איצט איז מעגליך בלויז קאַמף. מיר וועלען פערדאָפּ־לען אונזערע אָנשטרענגונגען, כדי צו פערבלייבען אין ארץ־ישראל. מיר וועלען זיך נישט לאָזען בעשרענקען אין בעצוג אויף אונזער צאָהל־אַנטייל אין דער בעפעלקערונג פון א"י. מיר ווילען אַ יודישע מעהרהייט אין א"י, אָבער אַזאַ, וואָס בעהערשט נישט די איבריגע בעפעלקערונג. אויף אַ פערטרויליכער זיצונג איז בעשלאָסען געוואָרען, פעסטער ווי ביז־איצט צוזאַמענצושליסען די מיטאַרבייט פון ציוניסטען מיט נישט־ציוניסטען אין טשעכאָסלאָוואַקיי און שאַפען אַ מין טעריטאָריאַלען פּאַלעסטינאַ־פערבאַנד.

אויף דער בעראַטונג איז אָנגענומען געוואָרען אַנ'ענטשפּרעכענדע פּראָטעסט־רעזאָלוציע, אין וועל־כער די ציוניסטישע עקזעקוטיווע ווערט צוו. אַנד. אויפגעפאָדערט, איבערצוטראָגען דעם זיץ־אָרט פון דער הויפּט לייטונג פון לאָנדאָן אין אַ נישט־ענגלישע שטאָט.

בעריהמטער יוד. שריפטשטעלער

בעקומט די מלוכה'שע אויסצייכנונג אין טשעכאסלאוואקיע

פּראָג. (י. ט. א.) דער בעקאַנטער יודישער שריפטשטעלער מאַקס בראָד האָט ביי דער פערטיילונג פון די מלוכה־פּרייזען פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער רעפּובליק פאַר ליטעראַטור, מוזיק און קונסט בעקומען די מלוכה־אויסצייכנונג פאַר זיין ראָמאַן „ראובני". דער דאָזיגער ראָמאַן איז איבערגעזעצט געוואָרען אויף העברעאיש, יודיש און כמעט אַלע וועלט־שפּראַכען. מאַקס בראָד, ווי בעקאַנט, אַ ציוניסט און אַנ'אָנהענגער פון „ברית שלום". ער איז אויך געווען איינער פון די מיט־גרינדער פון יודישען נאַציאָנאַל־ראַט אין פּראַג. מאַקס בראָד שפּילט אַ וויכטיגע ראָל אין קולטור־לעבען פון טשעכאָסלאָוואַקיי, ער האָט צוו. אַנד. פיל מיטגעווירקט צו דער פּאָפּולאַריזירונג פון האַשעק'ס „דער בראַווער סאָלדאַט שווייק".

עס האָט אויך בעקומען דעם מלוכה־פּרייז דער טשעכישער דיכטער פון יודישען גלויבען אָטאָקאַר פישער פאַר זיין בוך „די נשמה און דאָס וואָרט". פישער האָט זיך אויך קונה שם מיט זיין איבערזעצונג פון „פאַוסט" אויף טשעכיש און אַ רייה דיכטונ־גען אויף ביבלישע טעמען.

20 יודישע אינדוסטריעלע טעכניקומס אויף אוקראינע

מאָסקווע. (י. ט. א.) אַלס רעזולטאַט פון דער רעאָרגאַניזירונג פונ'ם פאָלקס־בילדונגס־סי־סטעם, וואָס איז היינט נס יאָהר דורכגעפיהרט געוואָ־רען, זענען איצט פאַראַן אויף אוקראַינע 20 יודישע אינדוסטריעלע טעכניקומס, וואָס גרייטען צו הויך־קוואַליפיצירטע אַרבייטער און נידריגען טעכ־נישען פּערסאָנאַל. נאָכדעם ווי די סטודענטען ענ־דיגען דאָס טעכניקום און אַרבייטען דריי יאָהר אין דער אינדוסטריע, קענען זיי אַנקומען אין טעכנישע הויך־שולען אָהן עקזאַמענס.

היינט און פאָלגענדע טעג!
די לאַנג ערוואַרטעטע פּרעמיערע!
POGANIN
אין דער הויפּטראָלע דער וואונדער־שעהנער און בעריהמטער
Ramon NOVARRO
דאָס וואונדערשעהנע ליבעס־ליד „Księżyc na Tahiti" וועט זינגען
RAMON NOVARRO.
אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאָכמיטאָג, שבת, זונטאָג און יום־טוב 12 ביינאַכט.
פּאָפּולערע פּרייזען.

בריף אויסטויש צווישען לארד פאספילד און פרעזידענט ווייצמאן

בריף פון לארד פאספילד צו פראפ. ווייצמאן

לאָנדאָן, 2. (יט"א טעלעגראַפיש) היינט איז פערעפענטליכט געוואָרען דער אינהאַלט פון בריף, וואָס לאָרד פּאַספילד האָט צוגעשיקט צום פּראָפ. ווייצמאַן ד. 27. אָקטאָבער נאָך ווייצמאַנ'ס דימיסיע. לאָרד פּאַספילד שרייבט:

„איך וויל אויסדריקען מיין אויפריכטיגען בעדויערען, אַז נאָך אַזוי פיל יאָהר שווערער אַרבייט, האָט איהר געפינען פאַר נויטיג זיך אָפּצוזאָגען פון אַמט אַלס פּרעזידענט. די רעגירונג האָט פיל מאָל ערקלערט, אַז זי בעציהט זיך מיט בעוואונדערונג צו דער אַרבייט פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים אונטער אייער אָנפיהרונג, אייער האַנדלונג, בנוגע דער דימיסיע, שטיצט זיך אויף נישט קיין ריכטיגער אויפפאַסונג, דער פאַקט, וואָס די רעגירונג איז געווען געצוואונגען אויסצוזוכען אַ געוויסער קריטיק דאַרף נישט בעטראַכט ווערען אַלס אַן'אַלגעמיינעם טאַדעל איבער דעם יודישען אויפבוי־ווערק אין ארץ־ישראל אַלס גאַנצעס. עס איז נישט ריכטיג צו כאַראַקטעריזירען די בעשלוסען פון דער רעגירונג אַלס אַזעלכע, וואָס שטעלען אַנ'ענדסטער שטערונג.

איך ווייס בוך, איז דייטליך אָנגעמערקט, אַז די אָפּעראַציעס פון די יודישע אָרגאַניזאַציעס זענען לעבענסוויכטיג. די רעגירונג האָט נישט אַרויסגעגעבען בעשלוסען נישט האָבענדיג זיך פריהער מיט איך בעראַטען, אייערע פאָרשטעלונגען האָבען בעדעם געהערט צו פיל ענדערונגען וואָס וועלען גענוג־מען ווערען אין אַכט אויף וויפיל עס וועט מעגליך מאַכען דאָס אויסצופיהרען.

תשובה פון פראפ. ווייצמאן

לאָנדאָן, (י.ט.א. טעלעגראַפיש) אויף לאָרד פּאַספילד'ס בריף האָט פּראָפ. ווייצמאַן געגעבען פאָלגענדע תשובה:

איך שעץ אייער בעדויערען צוליב מיין רעזיג־נאַציע. עס איז פאַר מיר געווען אַ שווערער קלאַפּ, וואָס נאָך 12 יאָהר צוזאַמענאַרבייט מיט דער ענג־לישער רעגירונג, בין איך געצוואונגען געוואָרען אַרויסצוגעבען ערקלערונגען צום יודישען פאָלק, אַז איך קאָן נישט ווייטער אַרבייטען מיט ענגלאַנד צוליב'ן לעצטען ווייס בוך. מיינע מיינונגען האָבען געהאַט די הסכמה פון אַלע ענגלישע מלוכה־מענער אין די יאָהרען 1917 ביז 1921. און האָבען זיך פערנומען מיט דער אַרבייט פון דער יודישער נאַצי־אָנאַלער היים.

דער נייער ווייסבוך איז נישט אין הסכם מיטן גייסט פון מאַנדאַט. איך געוויסע פּונקטען קערט ער איבער די גאַנצע ביז איצטיגע ארץ־ישראל־פּאָליטיק.

אין ווייס־בוך ווערט געזאָגט:

ביים אָפּשאַצען די אויפנאַהמס־פעהיגקייט פון א"י דאַרף גענומען ווערען אין אַכט דער מצב פון דער יודישער און אַראַבישער אַרבייטסלאָזיגקייט ביים פעסטשטעלען די אימיגראַציע.

אין ווייס־בוך פון יאָהר 1922 ווערט בעגרע־ניצט די אימיגראַציע נאָר אין פאַל ווען עס קאָן אַרויסרופען אַרבייטסלאָזיגקייטען, אָבער נישט ווען עס זענען שוין דאָ סתם אַרבייטסלאָזע אַראַבער. דאָס בעגרעניצט די אויפבוי־אַרבייט.

דער יודישער קאַפּיטאַל ווערט אינוועסטירט אין לאַנד, נאָר כדי צו בעשעפטיגען יודישע אַר־בייטער, אָבער נישט בעשעפטיגען אַראַבער.

סימפּסאָן פערטיידיגט דאָס זעלבע און וואָרענט דאָס נישט אויסצונוצען אַלס פּאָליטישען אַרגו־מענט. ער זאָגט, אַז אַראַבישע פּאָליטיקער צו־בלאָזען אויף די רשימה פון די אַראַבישע אַרבייטס־לאָזע און דאָס ווייס־בוך העלפט זיי צו.

סימפּסאָן ערקלערט, אַז דער יודישער קאַפּיטאַל דערמעגליכט די עקזיסטענץ פון די יודישע אַר־בייטער, אָבער קיין שום שאָדען פאַר'ן אַראַבישען אַרבייטער. אין ווייסבוך איז דאָס אַרויסגעלאָזען.

דאָס ווייסבוך אַקצעפּטירט די שאַצונגען פון סימפּסאָנען, וועלכע רעדוצירען דעם באָדען, וואָס מען קאָן מכשיר זיין, אויף אַ דריטעל אין פער־גלייך, מיט די פריהערדיגע שאַצונגען. סימפּסאָן האַלט אַז די דאָזיגע ערד מוז מען אָוועקגעבען די באָדענלאָזע אַראַבער, דעריבער איז נישטאָ קיין לאַנד פאַר יודען.

איך אַקצעפּטיר נישט דאָס ווייסבוך, וואָס ער־קלערט, אַז דער רעגירונגס־באָדען דאַרף רעזער־ווירט ווערען פאַר די אַראַבער, ווייל אין מאַנדאַט ווערט בפירוש געזאָגט, אַז קודם כל דאַרף דער רעגירונגס־באָדען פערווענדעט ווערען פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע.

איך האָב אין ווייסבוך נישט געפינען קיין באַזיס צו קאָנען צוזאַמענאַרבייטען מיט דער ענג־לישער רעגירונג. מען האָט נאָר גענומען אין אַכט מיינע פעסטשטעלונגען פון אַלגעמיינעם כאַראַקטער אָבער פון ווייסבוך האָב איך נישט בענוצט.

די רעדע פון מוסאָליני'ן

צווישען די פּאָליטישע סענסאַציעס פון די לעצטע וואָכען וועט מוסאָליני'ס רעדע אין וועג־נעדיג פאַרנעהמען אַן אָנגעזעהען אָרט.

די רעדע פון דיקטאַטאָר פון איטאַליען בע־ריהרט טעמעס, וואָס דענערווירען שטאַרק די אייראָפּעאישע עפענטליכע מיינונג, און מענשען, וועלכע האָבען ליב קלאַנגען וועגען דער אונפאַרמיידליכקייט פון אַ בעוואָפענטען קאָנפליקט, וועלען אין דער רעדע געפונען גענוג מאַטעריאַל פאַר זייער פאַניקדשטימונג.

מוסאָליני האָט גערעדט וועגען הכנות צום קריג, וועגען בעוואָפנונג, וועגען ענטוואָפנונג, וועגען דער פיינדליכער אומגעבונג, אין וועלכער עס קומט אויס צו לעבען איטאַליען און דעם פאַשיזם, וועגען דער נויטווענדיגקייט פון אַ פרידליכער עקספּאַנסיע אויף מזרח, וועגען די גרויסע ווירט־שאַפטליכע דערגרייכונגען פון פאַשיזם און וועגען דער אַלוועלטליכער בעדייטונג פון דער פאַשיס־טישער אידעע.

ענטוואָפנונג און קריג, מוסאָליני איז נאַטיר־ליך אויך פאַר ענטוואָפנונג, נאָר ער פאָדערט, אַז אַלע זאָלען זיך ענטוואָפנען, עס זאָלען אויפהערען אַלע קריגס־הכנות, אויב דאָס וועט נישט געשעהען, וועט דער פאַשיזם אַראָפּרייסען די מאַסקע פון דער אַלטער צביעות'דיגער אייראָפּע, וועלכע פּלוידערט אין גענף וועגען שלום און אומעטום ... זיך צום קריג". מיט איין וואָרט — אַלע בעוואָפענען זיך, וועט זיך בעוואָפענען אויך איטאַליען. בפרט, אַז געגען איטאַליען גרייט זיך שיער נישט אַ קרייק־צוג מצד גאַנץ אייראָפּע.

מוסאָליני'ס רעדע האָט געפונען דעם אָפּקלאַנג, וועלכען מ'האָט געקאָנט ערוואַרטען. די רעדע ווערט אויסגעטייטשט נישט אַלס בעוואָרנונג געגען אַנטי־איטאַליענישע אַרויסטריטען, נאָר אַלס אָנזאָג פון עקספּאַנסיע־פּלענער, וועלכע פאָדערען פאַרשטאַרקטע בעוואָפנונג און נייע אינטערנאַציאָנאַלע גרופּירונגען.

אַ גרויסען פאַרדאַכט האָט אויך אַרויסגערופען מוסאָליני'ס ערקלערונג וועגען דער נויטווענדיגקייט צו רעווידירען די טראַקטאַטען, וואָס זענען גע־שלאָסען געוואָרען נאָך דעם קריג. נאַטירליך, קאָן מען נישט האַלטען, אַז די נאָך מלחמה'דיגע טראַק־טאַטען זענען דאָס לעצטע וואָרט פון חכמה און יושר. די טראַקטאַטען קאָנען נישט בלייבען אייביג נישט געענדערט. אָבער צי איז דער איצטיגער מאָמענט דער פּאַסיגער אויף צו רעווידירען די טראַקטאַטען? דאָס האָבען מיר צום בעסטען גע־זעהן נאָך דער רעדע פון דייטשען מינ. טרעווי־ראַנוס: דער טומעל, וואָס האָט זיך אַרום דער רעדע אויפגעהויבען, האָט באמת פאַרטונקעלט די אייראָפּעאישע אַטמאָספערע. די איצטיגע רעדע פון מוסאָליני'ן האָט ווידער אַרויסגערופען אַ גרויסע אומרוהיגקייט אויפ׳ן אייראָפּעאישען פּאָליטישען האָריזאָנט.

ס'איז נישט בעקאַנט, צי מוסאָליני האָט גע־האַלטען זיין רעדע פאַר׳ן אינערליכען געברויך אין לאַנד, אָדער ספּעציעל פאַר אויסלאַנד. מעגליך, אַז די רעדע איז געווען אויסגערעכענט בלויז פאַר׳ן געברויך פון איטאַליען, דער „רוטשע" מוז פון צייט צו צייט אונטערוואַרימען זיין פּאָפּולאַרי־טעט, מאָלען פאַר׳ן ענטציקטען המון קאָלאָסאַלע פּערספּעקטיווען פון וועלט־עראָבערונגען און דער־גרייכונגען פאַר איטאַליען.

אין זיין ווירקליכער, רעאַלער פּאָליטיק איז מוסאָליני פיל פאָרזיכטיגער, ווי אין זיינע ווערטער. מ'דאַרף פאַר זיינע ווערטער נישט בעזונדערס מורא האָבען, אָבער עס זענען פאַראַן ווערטער, וועל־כע רופען אַרויס, בעזונדערס אין דער אינטער־נאַציאָנאַלער אַטמאָספערע, אַ שטאַרקען עפעקט און דאָס איז די רעדע פון מוסאָליני'ן.

פ. ב.

—=[][][]=—

דער אַזוי גערופענער סאָוויעטישער „דעמפּינג"

וואָס ערקלערען וועגען דעם די סאָוויעטען גופא

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעשטימונג פון דער סאָוויעטישער רעגירונג וועגען די עקאָנאָמישע קאָנטר־מיטלען געגען די לענדער, וואָס שטעלען איין אַ בעזונדערען רעזשים פאַר'ן האַנדעל מיט'ן ראַטענפאַרבאַנד, האָט דער שטעלפאָרטרעטער פון'ם פאָלקס־קאָמיסאַר פאַר האַנדעל ראָזענהאָלץ געמאַכט די פּרעסע־פאָרשטעהער אַזאַ דערקלערונג:

מיט אַ געוויסער צייט צוריק האָט זיך אין איינינע מערב־לענדער אָנגעהויבען, און פאַר די לעצטע חדשים בעדייטענדיג פאַרשטאַרקט, אַ קאַמ־פּאַניע געגען סאָוויעטישען עקספּאָרט. די דאָזיגע קאַמפּאַניע איז פון די שפּאַלטען פון דער בורזשו־אַזער פּרעסע אַריבער אין די קאַבינעטען פון די מיניסטאָרען און אין די פּאַרלאַמענטען און האָט שוין געפונען איהר אויסדרוק אין רעגירונגס־פאַר־אָרדנונגען און שיער נישט אין פּראָיעקטען פון געזעצגעבערישע אַקטען. אַלס אויסגאַנגס־פּונקט פאַר דער דאָזיגער קאַמפּאַניע סטאַרעט מען זיך מאַכען דעם שווערען עקאָנאָמישען קריזיס, וואָס עקזיסטירט אין די מערב־לענדער און וועלכען די איניציאַטאָרען און אָנפיהרער פון דער קאַמפּאַניע פּרובען זיך דערקלערען מיט'ן סאָוויעטישען עקספּאָרט. די דאָ־זיגע ערקלערונג איז, פאַרשטעהט זיך, אויסגערע־כענט אויף עקאָנאָמישער אומוויסענקייט און פּאָ־ליטישער אַמעראַצעס, ווייל די, וואָס קלויבען זיך וויפיל נישט איז פונאַנדער אין די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע פראַגען, מוזען פאַרשטעהן, אַז דער קריזיס, וואָס דער מערב לעבט איבער, האָט גאַנץ אַנדערע, טיפערע וואָרצלען און סיבות און אַז די פראַגע וועגען סאָוויעטישען עקספּאָרט האָט נישט קיין שום שייכות צו דעם קריזיס־פּראָבלעם.

דאָס צאַרישע רוסלאַנד האָט עקספּאָרטירט רויי־וואַרג אין אַ גרעסערען אַבסאָלוטען פאַרנעהם, איי־דער דער ראַטענפאַרבאַנד, און דער ספּעציפישער געוויכט פון וועלט־עקספּאָרט איז געווען אַ סך העכער, איידער אַצינד, ווייל צום בעדויערען בע־טרעפט נאָך אַצינד נישט דער ברויט־עקספּאָרט פון ראַטענפאַרבאַנד קיין דריט חלק פון פאַרמלחמה'־דיגען עקספּאָרט. למשל, דער ווייץ־עקספּאָרט פון רוסלאַנד אין 1913 יאָהר האָט בעטראָפען 25 פּראָצ. פון אַלגעמיינעם עקספּאָרט פון אַלע אַגראַרע לענדער, אין דער צייט, ווען דער עקספּאָרט פון ראַטענפאַרבאַנד האָט אין 1926 יאָהר נישט בע־טראָפען און וועט וואַהרשיינליך אין לויפענדיגען אויך נישט בעטרעפען אַפילו קיין 7—8 פּראָצ. פון'ם אַלגעמיינעם ווייץ־עקספּאָרט. דאָך האָט זיך דער עקספּאָרט פון'ם צאַרישען רוסלאַנד — ווי אַלעמען איז בעוואוסט — גערעכענט פאַר גאַנץ געזעצליך און האָט נישט אַרויסגערופען קיין שום פּראָטעסטען. אָבער אַן אַנדער בעציהונג בעגעגנט דער עקספּאָרט פון ראַטענפאַרבאַנד.

מען זאָגט, אַז צוליב דעם, כלומרשט, וואָס אונזער ברויט האָט זיך בעוויזען אין אויסלאַנד, זענען געפאַלען די פּרייזען און עס איז געוואָרען אַ קריזיס אין די אַנדערע לענדער. אָבער ווען מען שטעלט אַרויס דעם דאָזיגען אַרגומענט פאַרגעסט מען, אַז דער פּראָצעס פון פאַלען פון די פּרייזען אויף ברויט האָט זיך אָנגעהויבען נאָך אין 1920 יאָהר און האָט געדויערט אויך אין יענע יאָהרען, ווען אונזער ברויט־עקספּאָרט האָט געפעהלט אויפ'ן ברויט־מאַרק.

פאַרשטעהט זיך, אַז אַ דאַנק דעם מאָנאָפּאָל פון'ם אויסערליכען האַנדעל האָבען מיר אַ מעג־ליכקייט צו פאַרקויפען נישט פאַר ספּעקולאַטיווע פּרייזען. און דאָס ענטשפּרעכט בלי ספק די אינטע־רעסען פון די ברייטע געברויכערישע מאַסען. מען קאָן נישט אָפּלייקענען, אַז דאָס, פּונקט אַזוי ווי דער פאַקט גופא, וואָס אונזער ברויט דערשיינט אויפ'ן מאַרק, האָט געמוזט אין אַ געוויסער מאָס ווירקען אויף די וועלט־פּרייזען צוליב די געזעצען פון נאָכפראַגע און אָנבאָט. אָבער פּונקט אַזאַ ווירקונג און אַפילו אַ גרעסערע האָט אויף די פּרייזען אויך דאָס דערשיינען פון'ם ברויט פון קאַנאַדע, אַרגענטינע, פון די פאַראייניגטע שטאַטען, פון אַוסטראַליע, יוגאָסלאַוויע און אַנדערע לענדער, וואָס פיהרען אַרויס אין אַ סך מאָל מעהר, איידער דער ראַטענפאַרבאַנד.

עס איז אינטערעסאַנט, אַז אַפילו אַזאַ אַנ־שטאַלט, ווי דאָס מיניסטעריום פאַר ערד־אַרבייט אין די פאַראייניגטע שטאַטען, וועמען מען קאָן נישט בעשולדיגען אין באָלשעוויזם, דערקלערט דאָס פאַלען פון די פּרייזען אויף ווייץ נישט מיט'ן סאָוויעטישען עקספּאָרט, נאָר מיט דער פאַרגרעסע־רונג פון דער וועלט־פּראָדוקציע פון ווייץ, מיט דעם, וואָס דער געברויך אויף ווייץ איז געפאַלען און אויך מיט דעם, וואָס די פּרייזען זענען בכלל געפאַלען, אין פאַרבינדונג מיט'ן אַלגעמיינעם קריזיס

אויב מען זאָל נעמען אין אַכט, — זאָגט ראָזענ־האָלץ, — אַז די ביידונאַישע לענדער האָבען נישט די אויסגערעכנטע מעלות פון אונזער פאַרבאַנד אינ'ם זין פון בעזייטיגען די פאַרמיטלונג און אַז דאָרט הערשען לפי־ערך אָפּגעשטאַנענע פאָרמען פון ערד־אַרבייט, קאָן מען גיכער מאַכען דעם אויס־פיהר, אַז גראַד די דאָזיגע לענדער פאַרקויפען דאָס ברויט נידעריגער פון קערן־קאָסט און שאַפען אַזוי אַרום דעם דעמפּינג, וואָס ווערט צוגעשריבען אונזער פאַרבאַנד.

אַז די קאַמפּאַניע געגען דעם סאָוויעטישען עקספּאָרט ווערט דיקטירט כלל נישט צוליב מאָ־טיוען פון עקאָנאָמישען כאַראַקטער, ווערט אַגב דערוויזען אויך דערמיט, וואָס די אָנפיהרונג מיט דער קאַמפּאַניע האָבען גענומען אויף זיך גראַד יענע לענדער, וואָס פאַרנעמען דאָס לעצטע אָרט צווישען די לענדער, וועלכע אימפּאָרטירען אונזער רויוואַרג, אָדער וואָס קאָנקורירען בכלל נישט און קאָנען נישט קאָנקורירען מיט זייער אייגענעם רויוואַרג.

פרויען־תליינים אין דינסט פון טשעקאַ

די שעהנע דאָראַ, וועלכע איז געווען איינע פון די שרעקליכסטע הענקערס

„נייעס ווינער זשורנאַל" ברענגט אַן אינטערע־סאַנטע מיטטיילונג וועגען דער ראָלע, וועלכע פרויען האָבען געשפּילט אין סאָוועט־רוסלאַנד אַלס הענקערס.

צווישען די הענקערס פון אָדעסער טשעקאַ — שרייבט דאָס ווינער בלאַט — זענען געווען אַ סך פרויען, יונגע מיידלעך, וואָס זענען קוים אַלט גע־ווען 16 יאָהר. פון אַט די 16־יעהריגע וועלען מיר אָנרופען אַלגאַ גאָרלקאָוואַ און לידיאַ פּאַכאָמאָוואַ, זיי האָבען געטאָן די זעלבע אַרבייט, וואָס עס טוען מענער־תליינים און האָבען בעקומען די זעלבע בע־לוינונג.

מ'דאַרף זאָגען דעם אמת, אַז פרויען־הענ־קערס בענעהמען זיך מיט זייערע קרבנות ערגער, ווי מענער. צווישען די דאָזיגע פרויען האָט אַ בע־זונדערע ראָלע געשפּילט די אָדעסער טשעקאַ ווע־ראַ גרעביעניקאָוואַ, וועלכע מ'פלעגט רופען דאָ־ראַ. דאָראַ איז געווען אַ שעהן מיידעל פון 20 יאָהר, אַ בלאָנדינקע מיט אַ גילדערנעם בובּיקאָפּף און בלויע אוי־גען, די האָט געשטאַמט פון אַן אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע, האָט בעקומען זעהר אַ גוטע ערציהונג, האָט פריי גערעדט פראַנצויזיש און ענגליש, זי איז געווען זעהר בעליבט אין די אַריסטאָקראַטישע קריי־זען, און אָט דאָס מיידעל האָט זיך געווידמעט דער קאַריערע פון אַ תליין, און דערביי האָט זי אַרויס־געוויזען אַזאַ אוממענשליכע אַכזריות, אַז זי האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט אַן אמת'ע פּסיכאָלאָגיש רעט־עניש.

מענשען, וועלכע האָבען דאָראַן געקענט נעהנ־טער, האָבען דערצעהלט, אַז זי האָט זיך שטאַרק־ליך פאַרליבט אין אויספאָרשונגס־ריכטער פון טשעקאַ מאַסאַלסקי, אונטער וועמענס איינפלוס זי האָט פאַרנומען די שטעלע פון אַ הענקער. אין נאָמען פון אָט דער ליבע צו מאַסאַלסקי'ן האָט זי אַוועק־געוואָרפען אַלצדינג, זי האָט אַוועקגעוואָרפען די היים און איז אַריבער וואוינען צו איהם. טאָג און נאַכט פלעגט זי פאַרברענגען אין טשעקאַ, זי פלעגט טראָ־גען מענערישע קליידער און ס'וויוט, און די אַר־בייט פון אַ תליין האָט איהר פאַרשאַפט גרויס פאַר־גענינען.

ווען דרום־רוסלאַנד איז פאַרנומען געוואָרען דורך די אַרמעע פון דעניקין'ען, איז די אַריינגע־פאַלען אין די הענט פון די ווייסע גוואַרדיע. נישט קוקענדיג אויף דער אויסערגעוועהנליכער וואָר, איז איהר געלונגען צו אַנטלויפען פון טורמע, נאָר אין צוויי וואָכען אַרום האָט מען איהר ווידער אַרעס־טירט און לויט אַן אורטייל פון פעלד־געריכט איז זי אויפגעהאַנגען געוואָרען.

די יודישע קאָלאָניעס אין אַרגענטינע

האָבען נישט געליטען פון די דאָרטיגע פּאָליטישע געשעהענישען

פּאַריז (יט"א) לויט די ידיעות, וואָס זענען דערהאַלטען געוואָרען דורך דער צענטראַלע פון י.ק.א., האָבען די יודישע קאָלאָניעס אין אַרגענ־טינע גאָרנישט געליטען פון די פּאָליטישע אונרוהען וואָס זענען דאָרט פאָרגעקומען. די ענטוויקלונג פון די קאָלאָניעס ווערט פאָרטגעזעצט אויף אַ גינסטי־גען אופן. די קאָלאָניע „נאַרסיס לעווען", וואָס האָט שטאַרק געליטען פון טריקעניש, האָט בעוויזען צו פאַרריכטען די שאָדענס אַ דאַנק די קרעדיטען פון מלוכה־באַנק און די פּריוואַט־בענק. די קאָ־לאָניע „מאָנטעפיאָרע", וואָס איז דורכגעגאַנגען אַ שווערע צייט, געפינט זיך איצט אין אַ בעפרידיגענ־דען מצב. פיל פון די קאָלאָניסטען ברענגען קיין אַרגענטינע זייערע עלטערען און פריינד פון מזרח־אייראָפּע.

דער נייער צענטער „לואי אונגר" האָט אין משך פון די ערשטע 2 יאָהר פון זיין עקזיסטענץ געמאַכט בעדייטענדע פאַרשריטען. די נייע ערד־שטחים, וואָס זענען דורך י"ק.א. ערוואָרבען געוואָ־רען אַרום באָוריל און ענטרעריאָס, וועלען נאָך די דרענאַזש־אַרבייטען ערלויבען בעדייטענד צו די קאָלאָניזאַציע־אַרבייט. די איבער־זידלונגען פון יודישע דאָרפס־לייט פון טראַנסיל־וואַניען און קאַרפּאַטען־רוסלאַנד קיין אַרגענטינע גיט גוטע רעזולטאַטען. בעדייטענדע רעזולטאַטען זענען אויך דערגרייכט געוואָרען דורך די קאָאָפּעראַ־טיוועס פון די קאָלאָניסטען. עס ווערט געפּלאַנט צו בויען תבואה־עלעוואַטאָרען און פאַרשטאַרקען די שוץ־אַקציע געגען די תבואה־עקספּאָרטערען, וועל־כע האָבען ביז איצט בעדינגונגסלאָז דיקטירט די פּרייזען.

דער פּראָפעסאָר פון אוניווערסיטעט אין באָן ד"ר טעאָדאָר ברינקמאַן, וועלכער פאָרשט לויט'ן אויפטראָג פון דער דייטשער רעגירונג די לאַנדווירט־שאַפטליכע קאָלאָניזאַציע אין אַרגענטינע, האָט אויך בעזוכט די י.ק.א.־קאָלאָניעס און האָט אַרויסגע־טראָגען דעם בעסטען איינדרוק. פּראָפ. ברינקמאַן שטרייכט ספּעציעל אונטער די ענטוויקלונג פון פאַר־שידענע קולטור־אינסטיטוציעס אין די יודישע קאָ־לאָניעס ווי ביבליאָטעקען, קלובען, פילאַנטראָפּישע פאַראיינען א. אַ. וו., בעת אין די שכנות'דיגע דייטשע קאָלאָניעס איז דער איינציגער פאַרזאַמ־לונגס־אָרט די קירכע אָדער פאַרוויילונגס־פּלאַץ.

דאָס ליבעראַלע יודענטום און די נייע לאַגע פון א"י

ווענדונג פון היינריך שטיין צו אָסקאַר וואַסערמאַן

בערלין (יט"א) דער פאָרזיצענדער פון דער פאַראייניגונג פון ליבעראַלע יודען אין דייטשלאַנד ה' היינריך שטיין האָט צוגעשיקט דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור אַ ווענדונג צו דירעקטאָר ה' אָסקאַר וואַסערמאַן אַלס ענטפער אויף זיין ער־קלערונג וועגען לעצטען בריטישען „ווייס־בוך". אין דער ווענדונג ווערט געזאָגט צווי. אַנד.:

אויב די איינציגע לעהרע פון דעם טרויערי־גען לאָנדאָנער דאָקומענט זאָל פאַר די נישט־ציוניסטישע פריינד פון ארץ־ישראל זיין ווירקליך דאָס, אַז זיי דאַרפען גאָר נישט ענדערען אין זייער ביז־איצטיגער טעטיגקייט, דאַן קענט איהר נישט רעדען אין נאָמען פון יודען. אַלס פיהרער פון די נישט־ציוניסטען אין דער יודישער אגענץ האָט איהר מיט פולען רעכט געדאַרפט און געמוזט זאָ־גען, אַז די איצטיגע אויסלעגונג פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע קען אייך און אייערע פריינד נישט שטערען אין אייער אַרבייט. דאָס ענגלישע „ווייסע־בוך" זאָגט, אַז א"י דאַרף זיין אַ צענטרום און נישט דאָס איינציגע צענטרום פאַר'ן וועלט־יודענ־טום. איך פאַרשטעה נישט, ווי אַזוי קען אַ ווירט־שאַפטלער פון אייער בעדייטונג נישט אַנערקענען, אַז יודישע אַרבייטער אָדער אונפאַרמעגליכע יודען האָבען אויף אַן אומבעשטימטע צייט פאַרלוירען די מעגליכקייט צו קומען קיין ארץ־ישראל, אָבער אין ארץ־ישראל איז דאָ אָרט אין בעסטען פאַל פאַר 20,000 פאַמיליעס, פאַר 100 טויזענד יודען. אין מזרח־אייראָפּע פיהרט א קאַמף פאַר זייער גייסטיגער, רעליגיעזער און ווירטשאַפטליכער עק־זיסטענץ 3 מיליאָן יודען. איצט איז געקומען די צייט, אַז מיר, די נישט־ציוניסטען, ווי אויך די ציוניסטען זאָלען איינזעהען, אַז די א"י־אַרבייט איז נאָר אַ רינג אין דער קייט פון דער ברידערלי־כער געמיינשאַפטליכער אַרבייט, וועלכע פאַרבינדעט אונז נישט נאָר מיט די הונדערטער טויזענטער נאָר אויך מיט די מיליאָנען, וואָס לײדען נישט קיין קלענערע נויט. שטעלט אייך אין שפּיץ פון דער דאָזיגער גרויסער געמיינשאַפטס־אַרבייט און דאַן וועט איהר קענען רעדען און האַנדלען אין נאָמען פון אַלע יודען.

—=[][][]=—

פּראָפ. איינשטיין

אין דעם ציוניסטישען הויפּט־ביוראָ אין לאָנדאָן

לאָנדאָן (יט"א) פּראָפ. אַלבערט איינשטיין, וועלכער ווייסט איצט אין לאָנדאָן, האָט בעזוכט אויך דאָס ציוניסטישע הויפּט־ביוראָ. אין קאָנפערענץ־זאַל איז פּראָפ. איינשטיין בעגריסט געוואָרען דורך אַלע מיטגלידער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע. עס זענען אויך געווען אָנוועזענד פאָרשטעהער פון דער ענגלישער ציוניסטישער פעדעראַציע, יו־דישען נאַציאָנאַל־פאָנד, „וויזאָ" און אַנדערע.

ד"ר ווייצמאַן האָט אויסגעדריקט זיין פרייד צוליב דעם בעזוך און דערמאָנט, אַז פּראָפ. איינ־שטיין איז געווען איינער פון די ערשטע צו געבען זיין אונטערשטיצונג דער גרינדונג פון העברעאישען אוניווערסיטעט אין ירושלים. פּראָפ. איינשטיינס בעזוך — האָט צוגעגעבען ד"ר ווייצמאַן — איז ספּעציעל ערמוטיגענד אין דער שווערער צייט, וועלכע עס קומט איצט אויס דורכצומאַכען דער ציוניסטישער לייטונג. פּראָפ. איינשטיין האָט אין ענטפער ערקלערט, אַז ער פרעהט זיך צו בעגריסען די ציוניסטישע פיהרער און מיטאַרבייטער און ווינשט זיי ערפאָלג אין זייער אַרבייט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 3 יב מרחשון תרצ"א

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 6.29
זון-אונטערגאנג 4.09

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1910

היינט, מאנטאג, דעם 3. נאוועמבער דארפען זיך אין דער פאליציאיש-מיליטערישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1910 יאהר וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 5. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן אויף ק

און פון 13. פאליציי-קאמיסאריאט
Sz T U W Z Ż

ביים רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענגען א פאס, א מעטריקע אדער אנ'אנדער דאקומענט, א שול-צייגניש. האנדווערקער דארפען אויך צושטעלען א צעך-צייגניש.

פערזאנען, וואס קענען נישט פיזווייזען זייער אנגעהעריגקייט צו א פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

דרינגענדע שטיצע פאר ארבייטסלאזע

דער מאגיסטראט איז מודיע, אז פון מאנטאג האט מען אנגעהויבען אויסצאהלען רעגירונגס-שטיצע פאר'ן חודש סעפטעמבער. די ארבייטסלאזע, וועלכע זענען רעגיסטרירט אין אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע, און האבען זיך רעגיסטרירט אין משך פון 13. ביז'ן 20. אקטאבער ה. י.

די אויסצאהלונגען וועלען פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט, אויפ'ן גאס פון 28. קאניאווער שיסער-פולק 32, פון 9 ביז 2 ביטאג לויט פאלגענדען סדר:

היינט, מאנטאג, דעם 3 נאוו T U W Z Ż

מען גרייט שוין צו דעם שטאטישען בודזשעט

אין צוזאמענהאנג מיט'ן אנהויב פון די ביודזשעט-ארבייטען אין מאגיסטראט האט דער שטאט-פרעזידענט זשעמיענצקי אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן לאווניק פון שטייער-אמט ה' קאק און דירעקטאר פון דער פינאנץ-אפטיילונג.

ווי ס'שטעלט זיך ארויס, וועט דער נייער ביודזשעט לויט די פארלאגען פון די בעזונדערע אפטיילונגען, געדארפט בעטרעפען 35 מיליאן זל. אין דער ווירקליכקייט דארף ער זיין קלענער פונ'ם פאריאהריגען מיט 4 מיליאן זל. און דער מאגיסטראט וועט נאך דארפען אויף איבעראיאהר ארויבערטראגען א טייל פון זיינע היי-יאהריגע התחייבות'ן. ס'איז דעריבער בעשלאסען געווארען פארצושלאגען די בעזונדערע אפטיילונגען, זיי זאלען קירצען זייערע ביודזשעטען צוזאמען אויף 5—6 מיליאן זל.

פון „יעאס"

היינט עפענען זיך די שפראך-קורסען

היינט הויבען זיך אן די לעקציעס פון פראנצויזיש און ענגליש אין לאקאל פון „יעאס" קילינסקיגא 49. די שפראך-קורסען זענען איינגעארדנט פאר עמיגראנטען, וועלכע פאהרען אין די פראנצויזיש-רעדענדיגע און ענגליש-רעדענדיגע לענדער. דער אבצאהל איז א מינימאלער. אומבעמיטעלטע נעניסען פון הנחות.

אכטונג, עמיגראנטען!

היינט 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „יעאס", קילינסקיגא 49 די ערשטע לעקציע פון פראנצויזיש פאר אנפענגער. איינשרייבען קען מען זיך נאך היינט פון 10 ביז 2 בייטאג.

פראטעסט-פעטיציע

פון דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען א"י

אין צוזאמענהאנג מיט דער פראטעסט-פעטיציע וואס עס האט פראקלאמירט די הסתדרות אין א"י, קומט פאר אין גאנץ פוילען אנ'אקציע פון זאמלען אונטערשריפטען אויף א פראטעסט-פעטיציע געגען „ווייסען-בוך".

די אקציע אין לאדז הייבט זיך אן מארגען דינסטאג מיט א גרויסער פראטעסט-פערזאמלונג אין „צענטראלען זאל" פיעטרקאווער 1. מצי נ' 2.

געוואלט בע'גנב'נעט דעם פאלאץ פון מלוכה פרעזידענט

דער גנב איז ארעסטירט

(ב) נעכטען האט עפיס א גנב געוואלט זיך א ריינרייסען אין פאלאץ פון מלוכה-פרעזידענט אין ספאלא. מ'האט איהם אבער געשטערט און ער איז אנטלאפען אויף א ראווער וועלכען ער האט גע'גנב'עט אין פאלאץ. מ'האט זיך נאך איהם געלאזט יאגען און געכאפט איהם.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז עס א בעקאנטער גנב ראס, וועל פלאשקא. מ'האט איהם אריינגעזעצט אין טורמע.

דעמאלירט דעם לאקאל פון פ.פ.ס.

(2) אין לאקאל פון פ. פ. ס. אויף נאוואטארגאווא 31 איז פארגעקומען א זיצונג פון וואהל קאמיטעט. די גאנצע צייט פון דער זיצונג איז דער לאקאל אפגעהיט געווארען דורך פאליציי. ארום 9 אין אווענט ווען די זיצונג איז פערענדיגט געווארען און אלע זענען זיך פונאנדערגעגאנגען האבען זיך פארן לאקאל צוזאמענגעקליבען א המון מענשען וואס האט אויסגעהאקט די שויבען און דעמאלירט די גאנצע איינריכטונג פון לאקאל. ווען די פאליציי איז אנגעקומען איז שוין קיינער נישט געווען.

די פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

געשטארבען ביידע פרויען

וואס האבען זיך אפגעבריהט ביים אויפרייס אויף פאמארסקא 25

(ב) מיט עטליכע טעג צוריק איז אויף פאמארסקא 25 פארגעקומען אנ'אומגליקס-פאל מיט דער 60-יאהריגער פרוי מלכה שניצער און מיט איהר דינסט אלמא מוס. אויף דער דינסטמיידעל האבען זיך אנגעצינדען די קליידער ביים אויפרייס פון א נאפט פלעשעל. ווען די פרוי שניצער האט זיך געווארפען זי צו ראטעווען האבען זיך אויך אויף איהר אנגעצינדען די קליידער און זי האט זיך שטארק אפגעבריהט. ביידע פרויען האט מען אפגעפיהרט אין א שוועדען צושטאנד אין שפיטאל.

נעכטען איז פרוי שניצער געשטארבען. ווי מ'טיילט אונז מיט איז אויך געשטארבען די אלמא מוס.

כוליגאנעס לאזען זיך וואילגעהן אויף דרעוונאווסקי גאס

(—) אויף דרעוונאווסקא גאס איז די לעצטע צייט געווארען נישט רוהיג. שפורע כוליגאנעס לאזען זיך דארט וואילגעהן און מ'איז ממש נישט זיכער מיטן לעבען פאר אנ'איינצעלנעם אדורכגעהער. שבת ביינאכט איז דער 22 יאהריגער ל. גאלדבערג נעגאנגען צו זיך א היים אויף דרעוונאווסקא 42 איז ער בעפאלען געווארען פון עטליכע כוליגאנעס, איינער פון זיי האט איהם נאכגעיאגט און א הויז די טרוקענע קלעפ איהם אויף אריינגעשטאכען א מעסער אין פלייצע. צום גליק האט דאס מעסער בלויז אדורכגעשניטען דעם מאנטעל און לייכט פארוואונדעט. גאלדבערג האט זיך קוים אפגעראטעוועט.

אנטלויפענדיג, ווען פאליציי איז אנגעקומען איז שוין קיינער פון די אנפאלער נישט געווען.

דער פאל מיט גאלדבערג'ן איז נישט קיין פערד איינצעלטער, רעמזעלבען טאג איז רוהיג כוליגאנעס צושלאגען געווארען מענדעל גאטפריד פון אלעקסאנדראווסקא 28 וועמען די כוליגאנעס האבען צושלאגען ביז בלוט.

ס'וואלט נעווען א יושר, אז די פאליציי זאל אויף דרעוונאווסקא שטעלען א וואך, בפרט אין די הנאות טעג, ווען אויף די גאסען דרעהען זיך ארום שכור'ע כוליגאנעס.

וויכטיגע ענטדעקונגען פון א לאדזער ייד אין מעקסיקא

די מעקסיקאנער פרעסע ברענגט סענסאציאנעלע פרטים וועגען די ארכעאלאגישע ענטדעקונגען וואס ס'האט געמאכט פראפ. ישראל טענענבוים (א לאדזער ייד). אויפ'ן סמך פון אלוייטיגע אונטערזוכונגען וואס ס'האט בעוויזען פראפ. טענענבוים, אז יודען זענען געווען אין מעקסיקא נאך איידער אמעריקא איז ענטדעקט געווארען דורך קאלומבוס'ן.

פראפ. טענענבוים האט אין מעקסיקא ענטדעקט א רייה ארכעאלאגישע פיגורען אויף וועלכע געפינען זיך העברעאישע און פעניקישע הירעאגליפען. אויפ'ן סמך פון די ענטדעקונגען בעהויפטעט פראפ. טענענבוים קאטעגאריש, אז די יודען האבען בעזוכט מעקסיקא נאך איידער קאלומבוס האט ענטדעקט אמעריקא. פראפ. טענענבוים האלט, אז יודען האבען בעזוכט מעקסיקא אין דער צייט פון שלמה המלך. קיין מעקסיקא איז ראז ארויפגעקומען אנ'עקספעדיציע אין א פלאט פון שלמה המלך און חירם, כדי צו ברענגען גאלד און אנר. ווערטפולע מאטעריאלען, וואס זענען נויטיג געווען צום בויען דאס בית המקדש. פראפ. טענענבוים האלט, אז די יודישע עקספעדיציע האט אין משך פון דריי יאהר ארויסגעפיהרט 400 טאן גאלד.

די „מעקסינען טיימס" כאראקטעריזירט דעם פראפ. טענענבוים אלס הויך געבילדעטען יוד. אלס מענש מיט א קאלאסאלער ערודיציע מיט קענטניש פון פיל שפראכען. ווי די צייטונג גיט איבער, איז פראפ. טענענבוים איצט בעשעפטיגט מיט שרייבען א גרויס ווערק וועגען די ארכעאלאגישע ענטדעקונגען וואס ער האט געמאכט.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש 20

יוד. ארטיסטען-פאריין אין פוילען
דירעקטאריאט פון די פעראיינס-טעאטערן

בעפוילמ. דיר. פאר לאדז א. שטאקפעדער
לייטער: א. בעזמאן

גאסטשפילען פון דער בעריהמטער אמעריקאנער קינסטלערין

אננא יאקובאוויטש

היינט, מאנטאג' 9 אוו. פאפולערע פארשטעלונג פון 80 גר. אן היימאן יאקיבאוויטש'ס גרעסטע שלאגער-אפערעטע מיט אננא יאקובאוויטש אלס „סאס" די גאליציאנערין

אמעריקאנער חתונה

אין 2 אקטען מיט א פראלאג. רעזשי היימאן יאקובאוויטש.

דינסטאג, ד. 4 נאוועמבער 9 אוו. פאפולערע פארשטעלונג פון 80 גראשען אן אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג דער גרעסטער שלאגער פון סעזאן

די אייביגע מאמע

אין 3 אקטען פון קאלמאנאוויטש. הויפט-ראל „פרידא" אננא יאקובאוויטש

עס נעמען אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: י. פלוים, ש. פלוים, ס. פאזנאנסקא, ר. רעניגא. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראקארזש, י. גרינהויז, י. וויינבערג, ד. לזאי, מ. מאקסימאוו, מ. פאזנאנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. .·. דיריגענט ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון זאל פילהארמאניע.

זעלבסטמארד פון א גייסטיג-קראנקען

(ב) נעכטען אינדערפריה ווען דער פאסאזשיר-צוג נומער 327 איז אנגעקומען פון קאלושקי האט זיך עפיס א מאן געווארפען אונטער'ן צוג, פרי צו בעגעהען זעלבסטמארד. ס'איז געלונגען איינצוהאלטען דעם צוג און פון אונטער'ן צוג האט מען ארויסגעשלעפט דעם זעלבסטמערדער מיט א פערוואונדעטען קאפ און אפגעשניטענע 2 פינגער פון דער האנט אין וועלכער ער האט נאך געהאלטען דעם באהן-בילעט. מ'האט איהם אפגעפיהרט אין פאזנאנסקיס שפיטאל. ער הייסט אהרן גאלדענבערג ער איז שוין נערווען-קראנק זייט 2 יאהר. די קראנקהייט איז א רעזולטאט פון דער שלעכטערווירטשאפטליכער לאגע.

אפטייקען

די היינטיגע נאכט דיזשורען

(ב) יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), שפיקעל (לימאנאווסקי 37), גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4), האמבורג (גלובנא 50), פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307), פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

פון „החלוץ המרכזי"

די לעצטע, 3-טע לאנדעס-קאנפערענץ פון „החלוץ המרכזי" האט אויסגעוועהלט א צ. ק. פון 12 פערזאן, און אנ'עקזעקוטיווע, אין וועלכער ס'געהען אריין די פאלגענדע ה"ה: פארזיצער מרגליות, א. פאזנאנסקי, י. ציוין, ח. ר. שטיי (קאליש). לאה מעכטינגער (זה. וואלא), נ. גאגרעלמאן (ראזנע), און ב. קוסטרינסקי (בריסק).

די עקזעקוטיווע איז צוגעטרעטען צו אנ'ענערגישער ארבייט אויף אלע געביטען פון איהר טעטיגקייט. צוליב די לעצטע גזירות פון דער ענגלישער רעגירונג זענען ארויסגעשיקט געווארען פראטעסט-דעפעשען צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לאנדאן און אין ירושלים, ווי אויך צו דער „הסתדרות העובדים" אין א"י.

כדי צו פערשטארקען איהרע מיטלען איז די עקזעקוטיווע צוגעטרעטען צו א געלד-זאמלונג לטובת דער הכשרה.

„אינדרויסען"

ערפאלגרייכער דעביוט פון א לאדזער שריפטשטעלער

אין ווארשא איז מיט א קורצער צייט צוריק ארויס א באנד ערצעהלונגען פון דעם לאדזער יונגען בעלעטריסט ש. בערלינסקי.

דאס בוך טראגט דעם נאמען פון דער ערשטער גרויסער נאוועלע „אינדרויסען".

פאר אונז איז עס א בעזונדערע סאטיספאקציע צו פערנאטירען דאס ערשיינען פון דעם ראזינגען אינטערעסאנטען בוך, ווייל — ערשטענס, איז דער מחבר פון איהם, ווי געזאגט, א לאדזער, און צווייטענס, ווייל ער האט שוין געוואונען די פערדינטע אנערקענונג און חי בריטע און מאסנגעבענדע ליטעראריש-קינסטלערישע קרייזען.

פיי דער געלעגענהייט ווינשען מיר אונזער רעפיוטאנט א ווייטערדיגען ערפאלג.

„בלוט אויף דער פאהן"

(ל) לעצטענס איז דורשינען מלך ראוויטשעס נייעסטע סאציאלע-דראמע „בלוט אויף דער פאהן", וועלכע האט ארויסגערופען א לעבהאפטע דיסקוסיע.

די נעו. „קולטור-ליגע" קומט פאמת א יושר-פוח פאר דעם, וואס זי האט דערמעגליכט דעם ויכטער מלך ראוויטש פון ווארשא, וועלכער האט איז א קינסטלערישער פארם רעציטירט די הויפט-מאמענטען פון דער דראמע, וועלכע איז אויסגעהערט געווארען מיט דער גרעסטער שפאנונג, פון עולם. נאך די רעציטאציעס איז פארגעקומען א אינטערעסאנטע דיסקוסיע מצד איניגע צוהערער. איז אלגעמיין בלייבט זיך צו ווינשען, אז עס זאלען פארקומען אפט אזעלכע אונטערנעהמונגען, אז מחברים זאלען האבען די מעגליכקייטען זיך צו טיילען מיט זייערע קינסטלערישע שאפונגען פאר די ברייטע מאסען.

די לעצטע 3 טעג פון ערשטען פראגראם אין „ארט"

דער אנסמבל אין „ארט" גרייט זיך ענערגיש צו דער פייערליכער פרעמיערע וואס וועט פארקומען היינטיגען פרייטאג.

ס'ווערט אלץ צוגעגרייט מיט א ברייטען ספרנעהם: ליטערארישע מאטעריאל, מוזיק, דעקאראציעס און קאסטיומען. די לעצטע 3 טעג ווערן געגעבען פאפולערע פארשטעלונגען, כדי צו געבען די מעגליכקייט די אלע, וועלכע האבען דאס נישט בעוויזען צו זעהען דעם ערשטען הערליכען פראגראם „גוט מארגען, קאזע"...

היינט 1 פארשטעלונג 9.15 אווענד, ביליגע פרייזען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע

היינט 9 אין אווענד ווערט געשפילט צו פאפולערע פרייזען די אויסגעצייכנעטע מוזיקאלישע פיעסע „אמעריקאנער חתונה".

אונטערהאַנדלונגען וועגן וואַסער-ליטונג

(—) מיט אַ פּאָר חדשים צוריק האָט אַ פֿראַנצויזיש־אַמעריקאַניש קאָנסאָרציום פֿאָרגעשלאָגען דעם מאַגיסטראַט אויסצובויען אין לאָדז די וואַסער־ליטונג און האָט בעקומען אַן אָפּציע, וועלכע האָט זיך פֿ... דעם 15. אָקטאָבער.

איצט האָט דאָס קאָנסאָרציום פֿאָרגעשלאָגען אַן׳אָפּערטע דעם מאַגיסטראַט. דאָס קאָנסאָרציום פֿאַרלאַנגט דאָס עקספּלואַטאַציע־רעכט אויף 35 יאָהר, דערביי ווערט פֿעסטגעשטעלט אַ געוויסער מינימום פֿונ׳ם וואַסער, וואָס זאָל פֿאַרברויכט ווערען צום פּרייז פֿון 70—80 גר. פֿאַר 1000 ליטער און אויב ס׳זאָל נישט פֿאַרברויכט ווערען דער דאָזיגער מינימום, זאָל דער מאַגיסטראַט צוצאָהלען די דיפֿערענץ.

אויף דעם לעצטן פֿאָרשלאָג וויל דער מאַגיסטראַט נישט מסכים זיין. פֿרייטאָג האָבען די פֿאָרשטעהער פֿון קאָנסאָרציום קאָנפֿערירט מיט׳ן שטאָט־פּרעזידענט זשעמיענצקי און די היינטיגע וואָך וועלען זיי מאַכען די לעצטע פֿאָרשלאָגען.

געמשפּט אַ פּאָליציאַנט
פֿאַר דערשיסען אַן׳אַרעסטירטען

(2) דעם 17. מאַי איז אָוועגד איז העבריק סמאָלענסקי פֿערהאַלטען געוואָרען אויף בזשעזשינער גאַס ביים רוג מאַרישינער דורך צוויי אומבעקאַנטע, וועלכע האָבען איהם בעליידיגט. דער בעליידיגטער האָט זיך געווענדעט נאָך שטיצע צום פּאָליציאַנט, מיעטשיסלאַוו גוזענצא. די בעליידיגער זענען דאַן אַנטלאָפֿען, און זיך בעהאַלטען אויף מאַר שינסקאַ 75. גוזענצא, מיט אַ רעוואָלווער אין איין האַנד און מיט אַן׳עלעקטריש לאַמפּעל אין דער אַנדערער, האָט זיך געלאָזט זוכען, און ווען ער האָט זיי געפֿונען, האָט ער פֿאַראָרדענט זיי זאָלען גיין מיט איהם אין פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט. דאָס זענען געווען דער 18־יעהריגער באָלעסלאַוו קראַוטשיק און יוזעף פּאַוולאַק אויך 18 י. אַ.

בעת׳ן פֿיהרען זיי, האָט גוזענצא אויסגעשאָסען און דערשאָסען קולאַווסקין. געגען איהם איז פֿאַרפֿיהרט געוואָרען אַ פּראָצעס, וועלכער איז נעכטען פֿאָרגעקומען אין היגען קרייז־געריכט. גוזענצא האָט זיך פֿערטיידיגט, אַז ער איז געווען דענערווירט צוליב׳ן געיעג נאָך זיי, און אַז אין יענעם ראַיאָן פּלעגען אָפֿט פֿאָרקומען פֿאַלען, אַז פּאָליציאַנטען פּלעגען בעפֿאַלען ווערען..

גוזענצא איז פֿער׳משפּט געוואָרען אויף אַ חודש אַרעסט.

פֿרייער אויסוואַהל פֿון דאָקטוירים
אין פּאַביאַניצער קראַנקען־קאַסע

פֿון נעכטען אָן האָט די פּאַביאַניצער קראַנקען־קאַסע איינגעפֿיהרט, אַז די פֿערזיכערטע קענען זיך אַליין אויסקלייבען וועלכען אַרצט זיי ווילען. ביז־איצט איז געווען פֿערפּליכטענד דער אופֿן פֿון אַזוי־גערופֿענע ראַיאָן־דאָקטוירים. די שטאָט איז געווען איינגעטיילט אין עטליכע ראַיאָנען און אין יעדען ראַיאָן האָט געאַרבייט אַ בעשטימטער אַרצט און אויב דער קראַנקער האָט געוואָלט אַן׳אַנדערן אַרצט האָט ער נישט געקענט איהם בעקומען.

אַ נישט-געלונגענע גנבה

אויף פּיעטריקאָווער 199 אין פּאַרטער געפֿינט זיך דאָס אייזען־געשעפֿט פֿון זיגמונט גאָלדרינג. בשכנות מיט איהם געפֿינט זיך אַ יובעליר־געשעפֿט פֿון געלקי. פֿרייטאָג ביינאַכט האָבען אומבעקאַנטע איבערגעשניטען די קראַטעס אין גאָלדבערגס אייזען־געשעפֿט, כדי פֿון דאָרט זיך אַריינרייסען אין געלקיס געשעפֿט. די גנבים האָבען געמאַכט לעכער אין טיר, אָבער זיי האָבען זיך טועה געווען, ווייל די טיר האָט געפֿיהרט אין אַ פּריוואַט־וואוינונג. די לאָקאַטאָרקע האָט דערהערט אַ גערויש, איז זי אַרויסגעלאָפֿען אין הויף אויפֿגעוועקט דעם וועכטער און צוזאַמען האָבען זיי אויפֿגעוועקט דעם פּאָליציי־קאָמיסאַר, וואָס וואוינט אינ׳ם זעלבען הויז. ער האָט באַלד אַרויסגערופֿען די אויספֿאָרשונגס־פּאָליציי, אָבער ביז יענע זענען אָנגעקומען, זענען די גנבים אַנטלאָפֿען.

די שענסטע, די בעסטע פּערל פֿון קינאָ־רעפּערטואַר פֿון
קינאָ „CAPITOL“ קירצליך!!!
„רעווי פֿון האָליוואָוד“
פּרעכטיגסטע רעווי אין דער וועלט
„לאַקאָמאָטיוו 2329“
איינע פֿון די שענסטע קרעאַציעס פֿון געניאַלען אונשטערבליכען LON CHANEY
„די טראַיקע“
ערשטער רוסישער קלאַנג־פֿילם אויפ׳ן גרונד פֿון בעוואוסטען ראָמאַנס און פֿאָלקס־געזאַנג אונטערן נאָמען:
„היידאַ טראַיקע“
מיט OLGA CZECHOWA I SCHLETTOW

פֿעלץ-וואַרען
קען מען קויפֿען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאָר ביי דער לאַנגיעהריגער פֿירמע
L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל געפֿינט זיך אויפ׳ן אָרט
די אַרבייט ווערט אויסגעפֿיהרט פּינקטליך און רייעל.

ספּאָרט-בעוועגונג

קאַמף וועגען דער נישט-אָפֿיציעלער לאָדזער מייסטערשאַפֿט

דער קאַמף וועגען בעכער צווישען די פֿיר בעסטע פֿוסבאַל־דרוזשינעס, וועלכער זאָל אויך דעצידירען וועגען דער נישט אָפֿיציעלער מייסטערשאַפֿט פֿון לאָדז האָט זיך נאָך נישט פֿאַרענדיקט. נאָך דעם ווי ל.ט.ס.ג. האָט פֿאַרשפּילט ביי וו.ק.ס. און ל.ק.ס. ביי די טוריסטען האָבען זיך שבת פֿאַרמאָסטען וו.ק.ס. מיט די טוריסטען. דער קאַמף האָט קיין רעזולטאַט נישט געגעבען און דער מעטש האָט זיך פֿאַרענדיקט מיט 1:1 פֿאַר וו.ק.ס. האָט דאָס טויער געשאָסען קלימטשאַק און פֿאַר טוריסטען האָהן. מ׳דאַרף צוגעבען, אַז אין די לעצטע 20 מינוט האָט וו.ק.ס. געהאַט אַן׳איבערמאַכט. ריכטער—ה׳ סטעמפּיען.

אין קאַמף וועגען בעכער פֿיהרט אַלזאָ איצט וו.ק.ס. פֿאַר די טוריסטען, ל.ק.ס. און ל.ט.ס.ג.

ווידז. מאַנופֿאַקטור — הוראַגאַן 3:5

מעטש וועגען מייסטערשאַפֿט פֿון קלאַס „בע״.

פֿריינדשאַפֿטס-מעטשען

גייער — קדימה 0:5

וו.ק.ס. II — טוריסטען II 1:0

ספּאָרט-שפּילען

נעכטען האָבען זיך פֿאַרענדיקט די מייסטערשאַפֿט־שפּילען אין קאַרב־באַל פֿון קלאַס „בע״ אין לאָדז. די מייסטערשאַפֿט פֿאַר מענער און אויך פֿאַר פֿרויען האָט דערגרייכט „זיעדנאַטשאָנע״.

די מייסטערשאַפֿט פֿון האָזענא האָט דערגרייכט די „ווידזעווער מאַנופֿאַקטור״.

ל.ק.ס. — קראַקאָוויאַ 3:22

פּוילישע מייסטערשאַפֿט אין קאַרב-באַל

נעכטען איז אין לאָדז פֿאָרגעקומען דער קאַרב־באַל מעטש צווישען ל.ק.ס. און קראַקאָווער „קראַקאָוויאַ״. די לאָדזער מאַנשאַפֿט האָט געוואונען אין דער הויכער פֿערהעלטעניש 3:22. אין דער זיגרייכער מאַנשאַפֿט האָבען זיך אויסגעצייכענט די יודישע שפּילערינס פּרל. זילבער און פּרל. אייבושיק. ריכטער איז געווען פּאַר. וואָסקאָוויטש.

מייסטערשאַפֿט פֿון שיסען

ל.ק.ס. האָט נעכטען אַדורכגעפֿיהרט דאָס מייסטערשאַפֿט־שיסען פֿון קלוב. אין פּיסטאָלעטען־שיסען האָט דאָס ערשטע אָרט פֿערנומען נאַוויצקי מיט 375 פּונקטען אויף 600.

אין שיסען פֿון קליינעם קאַליבר האָט דאָס ערשטע אָרט פֿערנומען דער יוד א. נאַוער מיט 553 פּונקטען אויף 600. אין שיסען אין אַ ליגענדיגער פּאָזיציע האָט נאַוער דערגרייכט אויף 100 פּונקטען אַלע 100, דאָס איז דער ערשטער מאָל ווען אַזאַ פֿאַל זאָל פּאַסירען.

באָקס-מעטש

פּויזען — ברעסלוי 8:8

דער באָקס־מעטש צווישען דער רעפּרעזענטאַנץ פֿון פּויזען און דער רעפּרעזענטאַנץ פֿון ברעסלוי האָט זיך פֿאַרענדיקט מיט רעזולטאַט 8:8.

ליגע-מעטשען

לעגיאַ — ל.ט.ס.ג. 8:0

וואַרשאַ, 2 (טעלעפֿאָניש). דאָ איז פֿאָרגעקומען דער ליגע־מעטש צווישען לעגיאַ און ל.ט.ס.ג. די לעצטע איז פּשוט פֿאָגראָמירט געוואָרען דורכ׳ן געגנער און פֿאַרשפּילט מיט 8:0. אין דער ל.ט.ס.ג.־מאַנשאַפֿט האָט זיך איין הערבסטרייך אַרויסגעוויזען פֿאַר אַ וואָרטפֿולען שפּילער. די איבעריגע האָבען נאָר אַסיסטירט. ווינשע איז דערווייטערט געוואָרען פֿון שפּיל־פּלאַץ פֿאַר ברוטאַלען שפּילען.

ל.ק.ס. — משאַרני 0:0

לעמבערג, 2 (טעלעפֿאָניש). ל.ק.ס. האָט פֿאַרענדיגט דעם ליגע־מעטש מיט משאַרני מיט אַ זעהר בכבוד׳יגען רעזולטאַט, רעמיזירענדיג־מיט 0:0.

קראַקאָוויאַ — פּאָלאָניאַ 2:3

קראָקאָ, 2 (טעלעפֿאָניש). דער זיכערסטער קאַנדידאַט אויף מייסטער־טיטעל פֿון פּוילען האָט געזיגט איבער דער שטאַרקער פּאָלאָניאַ. דער פֿערלויף פֿון שפּילען איז געווען זעהר אינטערעסאַנט.

וואַרשאַוויאַנקאַ — גאַרבאַרניאַ 2:2

וואַרשאַ, 2 (טעלעפֿאָניש). אַ סענסאַציאָנעלען רעזולטאַט האָט געגעבען דער מעטש צווישען דעם קאַנדידאַט אויף אַראָפּצופֿאַלען פֿון דער ליגע וואַרשאַוויאַנקאַ מיט דעם געוו. וויצע־מייסטער „גאַרבאַרניאַ״. דער רעמי־רעזולטאַט וועט אָבער ווייניג וואָס העלפֿען דער וואַרשאַוויאַנקאַ.

וואַרטאַ — ווייסלאַ 4:3

פּויזען, 2 (טעלעפֿאָניש). די קראַקאָווער „ווייסלאַ״ האָט געוואונען ביי וואַרשאַ מיט ה. דערמאָהנטער טויערען־פֿערהעלטעניש.

Dr. med. RACHELA Lewi
Żeromskiego 24, tel. 142-72.
ספּעצ. קינדער - קראַנקהייטען.

Dr. med.
A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעצ. מאָגען, דאַרם און לעבער־קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20 טעל. 215-85
(11־טער ליסטאָפּאַד)
אויפֿנאַהם־שטהן פֿון 3—5 נאָכמיטאָג

די לאָדזער יודישע באַנדיטען
3) וועלכע מען האָט די טעג געכאַפּט אין לעמבערג

אַ קרבן פֿון „קאָפּשלאַק“

מענדעלע האָט אָבער נישט געקענט זיך אַפּקעגענשטעלען דעם גרויסען רייץ פֿון לייכטע פֿערדינסטען, וועלכע ס׳האָבען איהם צוגעזאָגט זיינע חברים אין די פֿערשידענע מלינות און לאָקאַלען. דאָרט זענען „ערלעדיגט“ געוואָרען פֿערשידענערליי געשעפֿטען. ווער ס׳האָט גע׳גנב׳עט עפּעס אויפ׳ן שפּרונג, איז געקומען דעם „משא־ומתן“ אָפּ... ווער פֿון די „קערן־ציפֿערס“ האָט גע־ה... אַ בעטען טאָג איז געקומען אין דער מלינה און דאָרט פֿערהאַנדעלט פֿאַרפֿאַסען אָדער פֿאַרשפּילט אין קאָרטען, און בכלל איז דאָרט אָפּגעמאַכט געוואָרען יעדעס ליכט־געשעפֿטעל. מענדעלע, וועלכער איז אין דער נאַטור נאָך נישט געווען אייגענטליך פֿאַרדאָרבען, האָט זיך דאָך געוואָלט מיט אַלע מעגליכקייטען אַרויסרייסען פֿון דער סביבה, אין וועלכער ער האָט זיך אַריינבעקומען, אָבער דאָס איז שוין נישט געווען אַזוי לייכט. צופֿיל איז שוין מענדעלע געווען בעהאַוועגט אין די „בלאַטע״ געשעפֿטען, צופֿיל האָט ער זיך שוין געפֿינען אונטערן טעראָר פֿון אַלע „העזן״, אַז ער זאָל זיך קענען בעפֿרייען פֿון דער נעץ, אין וועלכער ער איז אַריינגעפֿאַלען.

איינמאָל איז מענדעלע געקומען צו אַפּיסעל געלד און נאָך צום לעצטען מאָל געפּרובט צו דערגרייכען זיין ציל. ער האָט געדונגען דעם זאַל פֿון „קאָלאָסעאום“ זיך איינגעקויפֿט אַלע מכשירים, וואָס זענען נויטיג צו אַ סעאַנס. אַפֿישירט זיך אַלס דער נאָכפֿאָלגער פֿון זישע ברייטבאַרד און אָראַנזשירט אַ סעאַנס. צום סעאַנס איז געקומען אַ גרויס פּובליקום, דער סעאַנס האָט זיך אַפֿילו ניש,קשה׳דיג איינגעגעבען, אָבער מיט דעם האָט זיך דאָס געענדיגט. מענדעלע האָט נישט געפֿינען קיין אימפּרעסאַריאָ פֿאַר זיך, וועלכער זאָל איהם אַרויספֿיהרען אין דער עפֿענטליכקייט, וואָס וואָלט איהם געקענט אַרויסרייסען פֿון דער סביבה און פֿון די אומשטענדען, אין וועלכע ער איז שוין געווען דערין.

מענדעלע איז ווידער געוואָרען פֿערצווייפֿעלט, רעזיגנירט און די דאָזיגע שטימונג זיינע איז אויסגענוצט געוואָרען דורך פֿערשידענע טונקעלע פֿערזאָנען, וואָס האָבען אַזאַ טיפּ, ווי מענדעלע איז געווען געוואָלט אַריינבעקומען אין זייערע הענד. אין דעם דאָזיגען מאָמענט האָט זיך מענדעלען אונטערגערוקט אַ געפֿעהרליכער פֿערשוינדעל, וועלכע האָט אין דער אונטערוועלט געהאַט אַ צונאָמען „שמחה קאָפּ־שלאַק״.

„קאָפּ־שלאַק״ איז נישט געווען קיין גנב, נישט קיין „מאַרגיכענער״, נישט קיין „קאָמיס־טערכענער״, נישט קיין קאָמבינאַטאָר, נישט קיין שטאַרקער. „קאָפּ־שלאַק״ האָט זיך פֿערנומען מיט אָפּשטופּען לינק־געלד (פֿאַלש־געלד) און פֿון דער דאָזיגער בעשעפֿטיגונג שטאַמט אויך זיין צונאָמען. אַט דער דאָזיגער „קאָפּ־שלאַק״ האָט זיך אין אַ לאָדזער מלינה בעקענט מיט מענדעלען און זיך איהם אָפּגעקליבען צו מאַכען אַלס ווערקצייג אין זיינע הענד. מיט פֿערשידענע קאָמבינאַציעס און שמד־שטיקלעך איז „קאָפּ־שלאַק״ אונטערגעקומען מענדעלען, ער האָט מענדעלען נישט געקאַרגט קיין געלד, געשפּילט מיט איהם אין קאָרטען און געמאַכט זיך פֿערשפּילען, געטון אַלערליי זאַכען, כדי זיך צו געווינען דעם צוטרוי פֿון מענדעלען, ווען „קאָפּ־שלאַק״ האָט דערפֿיהלט, אַז זיין קרבן איז שוין אָהנמעכטיג און וועט זיך פֿון איהם שוין נישט אַרויסדרעהען, האָט ער אָנגעהויבען צו פֿערלאַנגען פֿון איהם פֿערשידענע געגען־טובות, צוערשט איז מענדעלע בענוצט געוואָרען צו קלייניגקייטען, הגם מענדעלע איז דאָך שוין געווען אַ דערוואַקסענער און ביי נאָרמאַלע בעדינגונגען, וואָלט זיך קיינמאָל קיינער נישט ערלויבט זיך אַזוי צו שאַפֿען מיט איהם, האָט אָבער, „קאָפּ־שלאַק״ בעסער געקענט די פּסיכאָלאָגיע פֿון די „גרינע״, האָט געוואוסט, ווי אַזוי צו האַלטען אַן׳אָנפֿענגער אַ די הענד און איינציגווייז אַלס מעהר איינגעקלאַמערט אין זיין אייגענעם רינג.

מענדעלע האָט זיך דעמאָלט געפֿינען אין דער לאַגע פֿון פֿולשטענדיגען פּסיכאָלאָגישען צוזאַמענברוך, דאָס געשעפֿט זיינס איז געווען פֿערנאַכלעסיגט, דער האַזאַרד צו קאָרטען האָט איהם שוין געהאַט איינגאַנצען בעהערשט, דערביי איז ער שוין געגען זיין ווילען געווען פֿערפּלאָנטערט אין פֿערשידענע נישט ריינע געשעפֿטען און דעריבער איז ער שוין נאָכגעגאַנגען יעדען טריט פֿון „קאָפּ־שלאַקען״ ווי אַ געהאָרכזאַם חדר־יונגעל און דאָס איז געווען די הויפּט סיבה פֿון מענדעלס פֿאַלען.

ווער איז געווען „קאָפּ־שלאַק״. ער איז נישט געווען קיין לאָדזער. דאָס איז געווען בעוואוסט אין דער גאַנצער אונטערוועלט, קיינער האָט אָבער נישט געוואוסט פֿון וואַנען ער שטאַמט און וואו ער וואוינט. ער האָט זיך בעוויזען אין לאָדז, נאָר אויף אָפּשטופּען אַ טראַנספּאָרט לינק־געלד, אָדער אויף צו זוכען זיך מענשען, וועלכע זאָל מיט איהם אַלס „טיצערס״ מיטפֿאָהרען אויף מערק און ירידים, אין שטעט און שטעטלעך, כדי צו קויפֿען סחורות, אַלץ, וואָס איז געקומען אונטער דער האַנד פֿאַר פֿאַלש־געלד. ווען „קאָפּ־שלאַק״ האָט זיין אַרבייט אין לאָדז אָפּגעפֿערטיגט האָט געמאַכט אַ געזונדטען „21״ און ווידער פֿערשוואונדען ביז דער צייט, ווען ער האָט ווידער געדאַרפֿט אַ נייעם משא־ומתן אַדורכפֿיהרען.

ס׳זענען אָבער געווען מענשען, וועלכע האָבען גאַנץ גוט געקענט „קאָפּ־שלאַק״; סיי זיין אָפּשטאַמונג, סיי זיין נאָמען און פֿאַמיליע, סיי זיין וואוינאָרט און זיין אַלע געשעפֿטען. ס׳זענען געווען מענשען, וועלכע האָבען גוט געקענט „קאָפּ־שלאַקס״ דאָפּעלטען לעבען; זיין ערליכע בעשעפֿטיגונג אין זיין היימאַטס־שטאָט און זיינע לינקע געשעפֿטען ביי זיינע אַרויספֿאָהרען.

(פֿאָרטזעצונג קומט).

מערקווירדיגע נייע ענטדעקונגען ווי פליגען הערען און זינגען

מאנכע פליגעלעך האבען זייערע אויערען אויף די פיסלעך, אנדערע אויפ'ן בויך, און אנדערע אויף די האר. — פליגען, וואס זענען מוזיקאליש און שפילען אין ארקעסטער

פליגעלעך זענען זעהר קליינינקע בעשעפעני־שען, און צווישען זיי זענען פערהאן טויזענטער מינים וואס זענען גאר גאר קליין. דאך קענען די קלענסטע פון זיי הערען, און א סך פון זיי זענען מוזיקאליש און האבען זאגאר זעהר פיינע אינסטרו־מענטען צו זינגען. געוועהנליך הערשט די מיינונג, אז פליגען זענען טויב און וויפיל מען זאל אויף זיי נישט שרייען וועלען זיי נישט הערען. אבער דאס איז נישט ריכטיג. וויסענשאפטסלייט האבען שוין לאנג אויסגעפארשט די זאך און געפונען אז עס איז נישט אזוי. און ערשט נישט לאנג צוריק האבען א פאר אמעריקאנער געלעהרטע געמאכט עטליכע אינטערעסאנטע ענטדעקונגען.

צוערשט לאמיר זעהען וואס די צוויי געלעהרטע האבען אויסגעפונען וועגען דער פעהיגקייט פון פלי־גען צו הערען.

ווען איהר פרובט שרייען אויף א פליג, וועט זי דאס רוב נישט ארויסווייזען קיין צייכענס אז זי הערט אייך. אבער דאס איז נישט דערפאר, וואס זי קען טאקע נישט הערען, נאר דערפאר וואס זי וויל נישט הערען. די פליג ווייס שוין אינסטינקטיוו צו וועלכע קלאנגען זי דארף זיך צוהערען און צו וועלכע נישט, גראד ווי דער מענש. געוועהנליך קו־מען פאר שטענדיג ארום דעם מענשען טויזענדער קולות, העכערע און נידריגערע, אבער די מייסטע פון זיי הערט נישט דער מענש, ווייל עס פאלט איהם גארנישט איין זיך צוצוהערען צו זיי.

אבער ווען עס ווערט געמאכט דער „ריכטיגער־טומעל, דאס הייסט, דער קלאנג וואס זאגט אז א געפאהר — א, דעמאלט וועט די פליג דערהערען זעהר שנעל.

אפילו די לאנגע, פויכיגע, קאלירטע שלענגער־לעך, וואס פויזען ארום זומער־צייט — קענען אויך הערען. ביי געוויסע קלאנגען מאכען זיי געוויסע בעוועגונגען מיט זייערע קערפערס. אבער וואו זענען זייערע אויערען? מען האט אויסגעפונען, אז זיי הערען — טאקע מיט די הערעלעך אויף זייער קערפער. מען האט געפרובירט זיי גאלמען און בעדעקען זייערע הערעלעך מיט פארב, אדער אינגאנצען אפצוסמאליען זייערע הערעלעך, און דע־מאלט האבען זיי פערלארען זייער פעהיגקייט צו הערען.

ווען מען בעטראכט א גריל קען מען, דוכט זיך, ביי איהר אויפ'ן קערפער נישט געפינען קיין שום אינסטרומענט מיט וועלכען זי קען הערען. אבער די וויסענשאפטסלייט האבען אויסגעפונען, אז אט די בעשעפעניש, און צוזאמען מיט איהר נאך פיל אנדערע, האבען זייערע אויערען אויף זייערע פאדערשטע פיס. דער היישעריק האט אויך אויערען, אבער ביים היישעריק זענען די אויערען — אויפ'ן בויך.

די גריל — זאגט ד״ר אלארד — איז זעהר א גרויסע עגאאיסטקע, און זי ענטפערט זעהר גיך אויף קלאנגען וואס זענען ענליך צו איהרע אייגענע קלאנג, אזוי פיל מאל איז די גריל נישט מיד גע־פעלד־גריל געפאנגען ביי זיך אין צימער. און וויפיל מאל ער האט פרובירט נאכצומאכען איהר קלאנג, אזוי פיל מאל איז די גריל נישט מיט גע־ווארען צו ענטפערען. זי האט אויך זעהר א שארפען געהער. ד״ר אלארד פלעגט זיך שטעלען אין א ווייטען ווינקעל אין זיין צימער און שעפטשען אזוי שטיל, אז ער אליין האט קוים געקענט הערען. און דאך האט די גריל געענטפערט.

אבער נאך אינטערעסאנטער איז דאס הערען ביי די פליגעלעך, איז זייער פעהיגקייט ארויסצו־געבען קלאנגען. מאנכע פון זיי האבען גאנץ פער־וויקעלטע מוזיקאלישע אינסטרומענטען, און זיי זענען טאקע מוזיקאליש אויך. פערהאן פליגעלעך וואס האבען זעהר א פיינע מוזיקאלישע טעכניק. פערהאן אבער אויך אזעלכע וואס ווייסען נישט פון טאקט.

ד״ר פולטאן האט, צום ביישפיל, ענטדעקט, אז עס זענען פערהאן א סך מינים גרילען, וואס הא־בען ליב טאקט, ריטם, נישט ווייניגער ווי מענשען, זעהר אפט קען מען הערען א פאר צעהנדליג גרילען זינגען אלע צוזאמען מיט אזא פאלקאמענעם טאקט, אז עס קען זיך אויסווייזען אז עס זינגט נאר איין גריל.

ד״ר פולטאן האט גענומען א גרופע גרילען פון מענליכען מין (ביי די פליגעלעך זענען נאר די זכרים) און האט זיי שטודירט אין זייער מוזיק. ער האט געוואלט וויסען צי זיי זינגען אין טאקט טאקע דערפאר וואס זיי ווילען עס, אדער עס זינגט זיך ביי זיי צופעליג אין טאקט. צוערשט האבען זיי אלע געזונגען וואונדערליך שעהן צוזאמען אזוי ווי א גוט־איינשטודירטער ארקעסטער. דאן האט ער גענומען עטליכע און זאריינגעזעצט אין בעזונדערע שטייגעלעך און האט זיי אפגעשניטען די פיסלעך ביז איבער די אויערען. די ערשטע פאר טעג הא־בען זיי גארנישט געזונגען. א פנים אז זיי זענען געווען קראנק פון דער אפעראציע. אבער נאכהער האבען זיי אנגעהויבען צוריק צו זינגען. אבער זיי האבען געזונגען ווילד. זיי האבען נישט געהאלטען טאקט מיט די איבריגע גרילען, די הערענדיגע. עס איז מעהר נישט געווען קיין פאלקאמענער ארקעס־טער ווי פריהער. נאר עפעס א ווילדע צומישעניש. זיי זענען געווען טויבע מוזיקאנטען, וואס האבען גע־שפילט אהן א דיריגענט. אבער אין יענע שטייגע־לעך, וואו עס זענען געזעסען די געזונטע גרילען איז דער געזאנג צוגעגאנגען אזוי גוט ווי פריהער.

ד״ר אלארד האט איבערגעצעהלט וויפיל מאל די גריל גיט א פישטשע אין א מינוט ווען זי זינגט, און האט געפונען אז זי גיט נייענציג פיש־טשעס אין א מינוט, און אזוי ווי די פישטשעט אהן אויפהער א גאנצע נאכט, מאכט עס אויס ארום פיר מיליאן מאל אין זעכציג טעג. ווען זי זינגט, מאכט זי מיט די פליגעלעך, פיער מאך מיט די פליגעלעך פאר יעדען פישטש. דאס מאכט אויס זעכצעהן מיליאן קלאפ מיט די פליגעלעך אין די צוויי מאנאטען צייט וואס די גריל לעבט.

ייד. ארטיסטען־פעריין און פוילן
דירעקטאריאט
פון די פארמענס־טעאטערן
בעפולמ. דיר. פאר לאדז: שטאק־פעדער. לייטער: א. בעזמאן

לאדז. ייד. קאמער־טעאטער
אין ווייסען זאל
מאנטייפעל זאכאדניא 43
בילער „ארדט"
קינסטל. לייטער:
משה בראדערזאן.

איילט צו זעהען! לעצטע 3 טעג!
היינט, מאנטאג — 1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 אוו. פאפולערע פרייזען
גוט מארגען, קאזע!...
פון 2 טיילען, 12 בילדער.
אנסאמבל לויט'ן א. ב. פרויען: זיסעל־גירל, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מאשע פעטער־מאן, אסתר ראזען, אלא שליפקאוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטעל קאן יעקב רייזגלאס, ישראל שומאכער, י. שיפער.

פרייטאג, דעם 7־טען נאוועמבער
פייערליכע פרעמיערע
פון 2־טען פראגראם א.נ.:
אויפן הימל אירד

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום־טובים א גאנצען טאג

עצות פאר אנאש בראט

פון ב. קאוונער.

אויב איהר זייט א טאטע און א מאן און איהר האט א פרוי און א גרויסע טאכטער און א גרויסען זוהן און איהר ווילט לעבען בשלום, עס זאל אלע מאל הערשען פרידען ביי אייך אין הויז, — האב איך פאר אייך א גוטע עצה.

אויב איהר וועט מיך פאלגען, וועט זיין גוט צו אייך און צו זיי.

מיין עצה בעשטעהט אין אונטערגעבען זיך צו זייערע משוגעת'ן, צו זייערע קאפריזען. צו זייע־רע פערלאנגעכצען...

למשל: אייער פרוי וויל א נייעם מאנטעל, א נייע קלייד, א נייע פאר שיך, א נייעם היט, קויפט איהר די אלע זאכען.

זאגט איהר נישט, אז זי קען זיך בעגעהען.

זאגט איהר נישט, אז זי האט שוין גענוג שמא־טעס הענגען אין קליידער שראנק.

גיט איהר נישט קיין ארגומענטען; גיט איהר בעסער א פאר הונדערט טאלער און זאל זי זיך קויפען וואס זי וויל.

דאס אייגענע איז אויך, ווען זי וויל פאהרען אין די בערג, אדער צום ים און דארטען פערברענ־גען די הייסע חדשים.

ביט איהר נישט קיין ארגומענטען; זאגט איהר נישט, אז די צייטען זענען שלעכט; האקט נישט קיין טשאיניק וועגען פוסטע זאכען! קוים זאגט זי ארויס דאס ווארט „בערג" אדער „ים", דערלאנגט איהר שוין א דריי הונדערט טאלער און צוקושט זיך מיט איהר און ווינשט איהר א גליקליכען שלים־וועג!

דעמאלט וועט איהר זיין א גוטער מאן, א פייע־בער מאן, אייער פרוי וועט אייך ליבען און שעצען און זיך בעריהמען מיט אייך.

מען וועט מעהר נישט הערען נאר „מיין מאן און מיין מאן".

דאס אייגענע זאלט איהר אויך טון מיט אייער טאכטער אדער זוהן:

ווען אייער טאכטער פערדינט 40 זל. א וואך און זי גיט אייך נישט אין הויז אריין א גראשען, זייט שטיל, רעדט נישט א ווארט, דערמאנט נישט וועגען דעם, — ס'איז נישט אייער עסק!

זאל זי נישט געבען!

שטעהט זי מיט א בחור אין דער פינסטער און קושט זיך, דרעהט אוועק דעם קאפ, מאכט זיך נישט זעהענדיג; זאל זי זיך קושען!

זאגט זי, אז זי ליבט דעם און דעם בחור, מישט זיך נישט אריין; זאל זי ליבען וועמען זי וויל; א גארנישט, א שארלאטאן, — א גראבען יונג, אנ'אויסוואורף — זאגט איהר נישט קיין דעות, שטערט איהר נישט!

וועט איהר זיין א גוטער טאטע, נישט קיין גרינהארן, א מאדערנער מענש.

אפילו ווען זי, די טאכטער אייערע, דערצעהלט אייך גארנישט, א ווארט נישט און זי האט חתונה און זי לאזט אייך ערשט וויסען א חודש נאך דעם, זאלט איהר אלץ גארנישט רעדען.

פערקעהרט, צוקושט זיך מיט איהר און מיט אייער איידים, וואס לאכט פון אייך מיט זייערע אידעאלען, מיט אייערע בעגריפען — צוקושט זיך מיט איהם אויך, ווינשט זיי ביידען מזל־טוב, נעמט זיי אריין צו זיך אין הויז, גיט זיי אהיים, עסען, טרינקען — וועט איהר דעמאלט זיין א גוטער טאטע, א פיינער טאטע, א קלוגער טאטע!

און דער איידים וועט אייך האלטען פאר א גוטען שווער.

איך ווייס וואס איך רעד; איך בין נישט קיין גרינער אין די זאכען.

דאס אייגענע איז אויך, מיט אייער עלטערען זוהן:

ער וויל נישט געהן אין שול, וויל נישט שטודירען — נישט דאקטאר, נישט אינזשעניר, נישט אדוואקאט, נישט גארנישט; ער וויל בעסער ארומשלאנדערען זיך אין די גאסען, — זאלט איהר איהם גארנישט זאגען דערפאר.

גיט איהם עסען און טרינקען און טאשען־געלד.

זאגט איהם גארנישט, לאזט איהם לויפען, טשעפעט איהם נישט.

זאגט אן אייער פרוי, אז זי זאל איהם אויך גארנישט זאגען.

געהט ער ארום מיט א גוי'שע מיידעל, שטערט איהם נישט.

מעג זי זיין אנ'איירישע, א דייטשקע, א איטא־ליענישע, א פוילישע, אנ'אנטיסעמיטקע, זאל ער טון וואס ער וויל, וואס זיין הארץ גלוסט.

גיט איהם אלע פרייהייטען!

וועט איהר זיין א גוטער טאטע, א פיינער טאטע, א קלוגער טאטע.

קומט ארויס א נייע ראדיא — זייט דער ערשטער און קויפט זי.

קומט ארויס א נייע פיאנא — זייט דער ער־שטער און קויפט זי.

שפילט א נייע טעאטער־שטיק קויפט בילעטען פאר אלעמען און זאלען זיי געהען!

נאך אמאל:

דערצעהלט זיי נישט, אז די צייטען זענען ביטער, שלעכט, אז איהר קאנט עס נישט אויס־פיהרען, אז ס'איז נישט פאר אייערע כוחות, אז איהר ווערט דערשטיקט, אז דער חלף ליגט אייך שוין אויפ'ן האלז — גנב'עט, גזל'ט, רויבט, הרג'עט מענשען, ווערט א רויבער — נישט זייער געשעפטען.

אויב איהר וועט מיך פאלגען, וועט איהר זיין א גוטער מאן און א גוטער טאטע און א גוטער שווער.

י. מ. ווארשאווסקי.

„דער יודישער רעוואלוציאנער"

(עפיזאד פון לאדזער גרויסען טעאטער)

דערווייל האט זיך לאכטינער געכאפט, אז די פיעסע איז איהם אוועקגעקומען פון אונטער דער האנד. ער איז שיער משוגע געווארען, ארומגעלאפע־רינג זוכען און נישטערען ווי א נאר א פלאץ. מיין פייוועל טרייסט איהם, וועסט זי נאך אפגעפינען, זאגט ער, מסתמא ליגט זי ערגיץ אין שטוב. דער־ווייל בין איך פערטיג געווארען מיט'ן שרייבען און בין מיטגעגאנגען העלפען זוכען אין שטוב ביי איהם. כהאב זי דערווייל אונטערגעווארפען אונטער'ן בעט.

— לאכטינער! שריי איך אויס — יעה נאר עפעס א העפט.

— איי, ווי איז מיר, שרייט ער אויס, ס'איז טאקע דאס פיעסעלע, און פאר פרייד טרינקען מיר שנאפס און מיר מוזען מיט איהם שוין עסען מיטאג, אזוי גליקליך איז ער מיט דעם וואס מיר האבען איהם געהאלפען געפונען דאס פיעסעלע.

— נו, זאג איך צו מיין ברודער, איצט דארף דארף מען געהן צו וואקסמאנען מיט דער פיעסע, מיר וועלען שוין זיין פערזארגט. ער האט מיר צו־געזאגט גליקליך צו מאכען, ס'וועט שוין זיין אויף ברויט, קארטאפעל או״ו. דעמאלט און קריג, האט נישט עקזיסטירט קיין צארסקע געלד, נאר די שטאט האט ארויסגעגעבען באנעס, אזוי האט מען גערע־פען דאס געלד אויפן וואליאר פון געוועזענעם געלד, איז נאכ'ן אפשפילען א זאך, פלעגט מען פייערליך ארייגרופען אין קאנטאר און דערלאנגען יעדען א קאנווערט. און אינעווייניג האט זיך געפונען א באנע פון צוואנציג קאפיקעס, וואס האט קוים געק־לעקט אויף א פונט ברויט, ביי דעם סיסטעם פו־ר ברויט־קארטען, איז עס געווען גענוג אויף א האלבען טאג פרנסה. אקטיארען זענען פשוט אויס־געגאנגען פון הונגער. נישט קוקענדיג אויפ'ן קריג, איז טעאטער דוקא גוט בעזוכט געווען, נאר מען האט אונז מוראדיג עקספלואטירט. ביז יוליוס אד־לער צוזאמען מיט שראצקין האבען געמאכט שות־פות מיט וואקסמאן־וואנדבערג און מען האט אנגע־הויבען צאהלען א מענשליכען לוין די אקטיארען.

— נו, קום שוין, זאג איך.

— ווייס איך וואס — ענטפערט מיין ברודער — מירן געהן בעסער צו אדלער'ן און דא הויבען מיר זיך אן קריגען, ער פאר אדלער'ן — איך פאר וואקסמאנען. ביז איך האב איהם איבערצייגט, אז ערשטענס האב איך שוין וואקסמאנען צוגעזאגט, און צווייטענס האט ער מיר פערזיכערט גליקליך צו מאכען. א הונדערטער וועל איך דאך זיכער בע־קומען. הכלל מיר גייען צו וואקסמאנען מיט'ן גרוי־סען גליק און האנט.

מיר קומען ארויף, ער האט געוואוינט אין גרויסען טעאטער גופא. מיר טרעפען איהם זיצען ביים טיש ברייטלעך, טרינקענדיג מיט גרויס הנאה טיי מיט איינגעמאכטס און צובייסענדיג גוטע קיכע־לעך. איך און מיין ברודער בלייבען שטעהן ביי דער טיר מיט די הוטלעך אין האנד, און די סלינע רינט אונז איבערן מויל, ווייל טיי און צוקער האט מען איבערהויפט נישט געקענט בעקומען, נאר פאר גראב געלט. ער טרינקט נאך א גלאז ביי נאך א גלאז און בעט אונז אפילו נישט זיצן. מיר שטיי־ען אין נעהאקטע וואונדען מיט'ן גליק אין דער האנד און מיין ברודער טאפט מיך: נו, בעסער וואלטען מיר געווען געגאנגען צו אדלער'ן הא? איך דך אלץ נישט אונטערגעבען. וועסט זעהן — זאג איך — וועסט זיין צופרידען. ער האט זיך גוט אנ־געטרונקען. וואקסמאן איז געווען א הויכער, א דיק־קער, מיט א גרויסען בויך, א שיינעם קאפ בלאנדע האר, און מאטע גרויסע גרויע אויגען, אז גלאנצ', מיט א סך חוצפה, ליינט ער זיך רוהיג אוועק אויפ'ן קאנאפע, פערריסענדיג א גרויסען גראבען ציגאר. מיר שטייען נאך אלץ ביי דער טיר.

— נו, — זאגט ער מיט גרויס פאוזע מיט א קאלטע שטים לאנגענדיג קנוילען רויך פון זיין מויל — וואס האסטו דאס געבראכט אונז?.. וואס הייסט וואס, נעהם איך זיך אן מיט מוט און זאג:

— ה' וואקסמאן כ'האב געבראכט דעם „יודי־שען רעוואלוציאנער".

— אגו, וויזן נאר אהער, — רעדט ער, נישט קוקענדיג אויף מיר. איך ציטערנדיג אינגאנצען ארויסצונעמען דאס גליק פון מיינע הענט, דער־לאנג איהם די פיעסע. ער מישט אויה, נעמט לייע־נען איין זייטעל, נאך א זייטעל, און קוקט אויף מיר מיט זיינע גרויסע חוצפהדיגע אויגען, און גיט א־רען זיפץ ווי די וועלט וואלט איהם אונטערגעגאנ־גען און שאקלענדיג מיט זיין גרויסע קוטשמע האר, זעה איך ווי ער בערוהיגט זיך שטארק נאר שטארק. די סצענע האט זיך איבערגעחזרט איניגע מאל, ביז ער האט געענדיגט דעם 1־טען אקט. נאכדעם זאגט ער צו מיר:

— ווארשאווסקי מ... אויף דיר וואלט איך עס נישט געגלויבט. דו וואלסט פון אזא זאך!..

— וואס פאר א זאך? — פרעג איך.

— וואס פאר א זאך? — חזרט ער איבער און רעדט מיט זיין שטים — דו וואלסט זיין א גנב?..

איך ווער שטארק דערשראקען און כיה מיך שטעל אפער מיט מיין ברודער, ווייל די פיעסע איז דאך טאקע געקומען צו מיר נישט דורך קיין כשרן וועג. איך וויל זיך נעהמען פערטיידיגען — אבער ער לאזט מיך נישט רעדען.

— יא, א גנב — שרייט ער — און וועמען בע־גאנוועט? מיך? משה דוד וואקסמאנען! מיר זאלס־טו אזא זאך אפטון!.. גענעמט אין גנבעט צו מיר נע גראנקען? יא, מיינע געדאנקען. אזא פיעסע האב איך דאך אליין געוואלט שרייבען, קומסטו און גנבעסט עס צו ביי מיר, פ... שעהם דיך, מיאוס!.. און מיט די ווערטער. נעמט ער די פיעסע און ליינט זי ארויף אויף דער שאפע.

מיין ברודער פאלט אוועק אין חלשות. איך ווער צומישעלט, אט האסטו מיינע מזלות! אויס ברויט מיט קארטאפלעס, א דאקטאר פאר דעם קראנקער מאכט... און טרערען גיסען זיך פון די אויגען ווי וואסער כ'קען זיך נישט בעהערשען. מיר האבען קוים אפגעאטעמט מיין ברודער, אויס וואקסמאן שטארק געריהרט און מיט א שאל פון גרויס רחמנות און ווייכהערציגקייט, נעמט ער ארויס א באנע פון צוואנציג קאפיקעס און דערלאנגט זי מיר פייערליך.

ווי אפגעגאסען מיט קאלט וואסער, ביי איך אויפגעשפרונגען: — אהער די פיעסע, שריי איך, אז נישט רוף איך פאליציי. אויף מיינע געוואלדען זענען זיך צוזאמענגעלאפען מענשען. ער זעהענדיג אז כ'שווייג נישט, נעמט מיך בערוהיגען און אלער מען ארויסגעטריבען פון שטוב און ווענדעט זיך צו מיר. וואס שרייסטו? קודם טרינק א גלאז טיי. און גענומען דורכקומען מיט מיר געבענדיג מיר פינף רו־בעל, און מיך בעשוואוירען קיינעם נישט צו דער־צעהלען פון דער פיעסע. און א צווי וואכען ארום האבען מיר גענומען מאכען פראבע. און נאך גרויס אנאנסירען די פיעסע ... ער איך פלוצים אין און אפיש, אז אין די אנאנסען; „דער יודישער רע־וואלוציאנער" אויסגעוועהנליכער ריזיגער ערפאלג שלאגער פערפאסט פון משה דוד וואקסמאן.

—:O:—

די שקלאפען־סולטאנשע ראקסעלאנע

(היסטארישע נאוועלע)

פון זשאק קרעוועליע

די שקלאפין

לויט איהרע נידריגע אויסגעשטרעקטע פארמען, לויט דער שורה רודערס לויט דעם פיערעקיג זעגעל אויפ'ן פעדערשטען מאסטבוים, לויט די צוויי גרויסע לאטייניש'ע ליילכער, האט מען לייכט געקענט דערקענען, אז די שיף וואו איהרע פאנגער האבען זי איינגעשפארט איז א גאלערע. אבער איהר איז עס געווען אלצאיינס. איהר אומגליק וואלט גארנישט געווען געוואקסען צי פערלוירען ווען זי איז געפאנגען אויף א סצאכעקטשי אויף א קאראוועלא.

אנשטאט זי אריינצושפארען אין א געשטאנקפול קעלער, אויסגעמישט מיט דער סטארע וואגענדיגע פויערטעס, וועלכע מען האט, אין דערזעלבע־צייט וואס זי, אויסגעכאפט ביי זייערע פיינד און זייער היים, האט מען זי אריינגעפיהרט אין א גאנץ היבשער קאבינע וועלכע מען האט זי געפונען אונטער דעם הינטערשטען שלאס, וועלכערס קיילעכדיגע פענסטערלעך האבען דורכגעלאזט לופט און ליכט.

עלף פרויען האבען זיך שוין דארטען געפונען ביים שיין פון א מין קאגאנעץ, וואס האט געהאנגען אונטער דער סטעליע האט זיך איהר אויסגעדאכט, אז אלע זענען שעהנע. א פערפום וואס האט געשטאמט פון זייערע צעווארימטע קערפער האט שווער געמאכט די לופט. זיי זענען געשטאנען פארוויין אויף מאטראצען, זעהר שמאלע דערפאר מסתמא האבען זיי זיך אממייסטען געהאלטען צוזאמענגעפלאכטען. זייער איינפארמיגע הלבשה, טעכישמעסיג, פון שעהנע געוועבען און בלשנדענדע קאלירען, וואס זיי האבען ביינאכט נישט אויסגעטאן, איז בעשטאנען פון א ברייטען קאלעסאן מעשנעורעוועט ארום די קנעכלען, און פון א זופע, וואס איז געווען אזוי ברייט אפען ביי דער ברוסט, אז זייערע שעהנע בריסטען האבען זיך אינגאנצען ארויסגעזעהן, איינער נאר האט נישט געהאט קיין שותפטע צום געלעגער. די פיראטען זענען ארויסגעגאנגען, נאכדעם ווי זיי האבען מיט א צייכען בעפוילען דער פערוויינטער געפאנגענע, אז זי זאל זיך לעגען לעבען ענער.

זי האט זיך אפגערוקט פריינטליך כדי צו מאכען פאר איהר פלאץ. דערזעהענדיג דאס געזיכט פון דער פריש־געקומענער פערזאן מיט טרעהרען, האט זי געוויס בעקומען אויף איהר רחמנות, ווייל זי האט איהר אויסגעווישט די אויגען מיט א טיכעל און א בע־פלוים פון מיטלייד. זי צוגעצויגען צו זיך, אוועקגעלעגט איהר קאפ זיך אויף דער ברוסט אזוי ווי מען טוט מיט קינדער, וועלכע מען וויל טרייסטען.

— געפעך! האט זי אויסגערופען אין איטאליעניש נאך מיט א פראנצויזישען אקצענט, איך האב מען אייך געפאנגען! פון וועמענס ליבע האט מען אייך אויסגעכאפט? פון א מוטערס, פון א מאנס.

— איך האב נאר מיינע עלטערן צו בעוויינען! דאס געענטפערט דאס מיידעל, ביי וועלכער די אומגעריכטע צערטליכקייט האט ארויסגערופען א סאפעלט געוויין.

— דאס איז אויך שוין איבערגענוג, מיין ארים קינד. אבער ענדליך, אין אייער אומגליק האט איהר כאטש א מזל, וואס איהר זענט נישט פערהייראט.

— וואס הייסט? פרעגט דאס מיידעל.

— איך וועט מיך, אז אייערע כאפער האבען פריהער פון אלעמען געזוכט זיך צו דערוויסען... איהר ווערט רויט? בושה איז א איבריג געפיהל ווען מען געפינט זיך אין אונזער לאגע. זייט צופרידען וואס מען קען אייך פאר א פולשטענדיגער בתולה. אויפ'ן מארק פון די שקלאפען, זענט איהר דערפאר ווערט צעהנפאך. מען וועט אייך העכער בעהאנדלען לויט אייער ווערט אויפ'ן מארק.

— אבער נאכ'ן פערקויפען?

— פרעגט מיך נישט צופיל. א כישופמאכער וואלט געווען דער וואס זאל עס קענען פאראויסזאגען אלצדינג הענגט אפ פון קונה. פאר וואס זאלט איהר נישט אריינפאלען צו אן אנגענעהמען בעלעבאס? עס זענען פערהאן שלעכטע טערקען, נעווים, עס זענען אבער אויך פערהאן גוטע.

ביים ווארט „טערק" האט די נייגעפאנגענע זיך איבערגעצלמט און ארויסגעקרעכצט.

— נאט זאל זיך דערבארימען איבער מיין נשמה!

— לאזט אפ! די רעטונג פון אייער נשמה האט נישט וואס צו טון דערמיט. א קריסטליכע קען ווערן גוט געבען פערגעניגען א געצענדינער און אפילו עס נעניסען אין זיינע ארעמס, און זאל דערביי נישט פערלירען איהר ויכט אויפ'ן גן עדן. דערמאנט אייך אן די הייליגע מארטירערינס. ווייסט איהר דען נישט, אז דער הער טראגט אויף זיך אלע עבירות, צו וועלכע ער ברענגט זיינע קנעכט? יענער האריף דעריבער זיך זארגען. אז ער זאל זיי טון מיט וואס זייער אומאנגענעהמליכקייטען. לאמיר לאזען אהן א זייט די פעראורטיילען עס זענען פערהאן טערקען זעהר לעבענסווירדיגע. דער עיקר איז גוט צו טרעפען. עס איז א מזל־זאך, גאט מיינער, פונקט ווי מיט שידוכים, פיי אנג׳. לעגט נאך צו דאס, וואס איהר א יונגע א שעהנע און בתולה וועט איהר קאסטען טייער און אייך וועט קענען קויפען נאר א רייכער מאן ביי וועמען עס וועט אייך גארנישט פעהלען... איך געה אין א געוועט, אז איהר זענט שוין אביסעל בערוהיגט. דאך אזוי, לאמיר ווינשען, אז ער זאל זיין צו רייך. ווארים דעמאלט וועט ער אויך געווים האבען צופיל ווייבער, און א די שפע וואלט צופיל פערקלענערט אונזער חלק ליבע.

— פו! האט די איטאליענערין א זיפץ געטאן. איהר קענט אזוי ריידען? וואס? מיר וואלטען זיך בעקלאגט דערויף וואס א נישט־גלויבינער...

די פראנצויזין האט א שמייכעל געטאן, הויבענדיג די אקסלען.

— פערשנורעוועט נישט דאס פיסקעל... איהר רעדט באמת אזוי ווי א קינד רעדט פון זאכען וועלכע עס קען נישט. ווארט, אז איהר וועט פערזוכען דעם מאן, דעמאלט וועט איהר זעהן, צי ס'איז אזוי אנגענעהם צו ווארטען די רויהע חדשים־לאנג... וואס זאג איך? — יאהרען לאנג.

— אבער... א מאן וואס מ'האט נישט ליב!

— מען בעקומט שטענדיג ליב דעם וואס מען האט, ווען מען פערשטעהט שוין, אז מען קען נישט האפען אויף עפעס אנדערש... דאך, אין איין פונקט האט איהר רעכט. דאס דאזיגע איז א גאנץ קליינער אומגליק און פערגלייך מיט דעם וואס מיר דערווארט...

— פארוואס זאלט איהר זיין מעהר אומגליקליך, ווי איך? איהר זענט דאך אזוי שעהן.

— ריכטיג. איך בין אבער ליידער נישט מעהר קיין בתולה. עס איז א גאלע גארנישט, ווען מען זאל גוט א קלערער טון, אבער וואס קען מען טון? מיט זייער איפערזיכטיגען טעמפעראמענט, האבען די טערקען קיינמאל נישט געקענט זיך בעפרייען פון אט דעם פעראורטייל. דעריבער וועט מיר אויספאלען, און מיר שוין אויסגעפאלען א גורל וואס איז דער היפוך פון דעם וואס איז אייך בעשערט. איך וועל האבען צופיל דאס וואס איהר וועט האבען... דער שיקזאל ווייסט קיינמאל נישט פון קיין יושרדיגער מאס. דאס האט זיך אנגעהויבען תיכף ווי נאר די פיראטען האבען פערכאפט די שיף אויף וועלכער איך מיט מיין מאן זענען געפאהרען. זיי האבען מיין מאן אריינגעווארפען אין ים ארויף צערהאקענדיג איהם פאראויס אויף צוויי. איך האב נישט געהאט קיין צייט קיין מינוט צום בעוויינען, ווייל איך בין באלד געווארען א שפילעכעל ביי די מאטראסען. איך האב נישט געהאט קיין רוה. ביז ס'איז נישט געווארען קיין קריג איבער מיר. ווער עס זאל מיך האבען, א דאנק גאט, דער קאפיטאן האט מיך אויסגעוועהלט, און איך בין געבליבען זיין פאווארים'ן, יעדען אווענד שיקט ער נאך מיר. און כאטש ער איז דער מוסטער, בעמיה איך מיר צו זיין ליבענסווירדיג אום מורא איך זאל איהם נישט נמאס ווערען און ער זאל מיך נישט איבערגעבען צו זיינע מאטראסען.

— אומגליקליכע! האט געקרעכצט די איטאליענערין. א דורכנעדרונגענע פון רחמנות און פון פחד האט זי פעסט ארומגענומען.

— דאס איז נישט אלעס, זאגט ווייטער די פראנצויזין. אזוי ווי איהר זעהט מיך. אזוי אפגענוצט, ווער וועט מיך וועלען קויפען? סיידען אן אייגענטימער פון א פרעהליך הייזעל. איך וועל שטארבען א פראסטיטואירטע, נאכדעם וואס כ'וועל א לעבען לאנג דינען צו קאפריזען פון סוחרים און סאלדאטען פון אלע פעלקער, שווארצע, ווייסע, ברוינע, געלע... איך, וואס כ'האב אזוי גליקליך און עהרענהאפט געלעבט מיט מיין מאן אין אונזער אייגען הויז... הערט, איהר זענט אומגליקליך. אבער פערגלייכט נישט אייער אומגליק מיט מיינעם...

און דאך, זאגט זי ווייטער, גלעטענדיג איהרע שעהנע שווארצע האר, וועלכע זענען געלעגען צעווארפען איבער איהר ברוסט. דאך פערצווייפעלט איך נאך נישט, איין צופאל האט מיך אריינגעווארפען אין אפגרונט. אן אנדערער וועט מיר אפשר ארויסציהען. איך לעב מיט'ן היינט. האב איך נישט היינט א גליקליכע נאכט? מיין ליבהאבער האט אין מיר פערגעסען, ווייל ער איז געוועזען צו פערנומען. און איך האב געפונען א פריינדין, פון וועלכער איך בין ענטציקט... נו, אייערע אויגען קלעפען זיך, פרובט שלאפען. אפשר וועט זיך אייך נישט חלומען דאס וואס איהר האט פערלוירען.

אויפ'ן שקלאפען־מארק

די גאלערע איז אריינגעשוואומען אין גאלדענעם האָרן אין א שעהנעם הארבסטיגען פריהמארגען. מען האט באלד בעפוילען די פרויען זיי זאלען אנטאן די שעהנסטע קליידער. מען האט זיי אויסגעשטעלט אויפ'ן פאראפעט וואוהין גראבע טערקען זענען באלד ארויפגעקומען און אומגעגאנגען צווישען זיי בעטראכטענדיג זיי זארגפעלטיג.

דער ערשטער טערק האט אפגעשטעלט זיין בליק אויף אונזער העלדין. און אויף איינער זעהר א שעהנער, א שפאניערין, ער האט פערלאנגט מען זאל זיי אריינפיהרען אין דעם קאבינעט, וואוהין ס'האט זיי בעגלייט אן אלטע מאוריטאנערין, וועלכע האט זיי געהייסען זיך אויסטאן און זיי בעטראכט אויפמערקזאם די בריסט, דעם בויך, דעם אטעם, די ציינער, און נאך דארטען עפעס. ווייזט אויס, אז זי האט נישט געפונען קיין שום פעהלער. ווייל נאך דעם ראפארט וואס זי האט געמאכט האט דער קונה באלד געשלאסען דאס עסק מיט'ן קאפיטאן און נישט געבענדיג זיי אפילו קיין צייט זיך צו געזעגענען מיט זייערע חבר'טעס, האט מען זיי אוועקגעפיהרט צו א טראגבעטעל, מען האט זיי בעזעצט, די אלטע נעגערטע האט זיך געזעצט נעבען זיי. און מען איז אוועק.

אונזער העלדין האט זיך נישט געפיהלט אומגליקליך אויפ'ן באוואר ביים סוחר. זי האט אנגעטראפען אנדערע שעהנע חבר'טעס, אונטערטעניגע צו זייער שיקזאל, און וועלכע האבען נישט פערצווייפעלט, נאר געהאפט, אז די צוקונפט וועט ווערען זיין דערטרעגליך.

באלד האט זי זיך בעליבט ביי אלעמען. פיל קליינער ווי די אנדערע, האט זי בענוצט איהר שארפזין אויף צו אמוזירען די איבעריגע. עס איז איהר אנגעקומען גרינג א שמייכעל צו טון אדער אפילו לאכען. זי האט פערשטאנען, אז פערצאנטקייט און פערוויינטע אויגען קענען נאר פערמינדערען איהר פרייז.

זי האט נישט געהאט קיין צייט זיך צו לאנגווייל'ען. מען האט זי געלערנט טערקיש, אראביש, און פערסיש. טאנצען, שפילען אויף גיטארע. א בר יקרן און א טענצער'ן שוין פון דער היים אויס, א בוינעווודיגע, באשאפען צו ענטציקען, האט זי געמאכט דערפאלגען אין איהרע איבונגען. צו ענדע ווינטער האט דער סוחר זיך מיט איהר בעריהמט אומעטום, אז ער פערמאגט א פערל וואס ס'איז נישט פערהאן זיין גלייכען אפילו אין גרויס־ווזירס צירונג־קעסטעל.

ווען די מאנדעל־בוימער אונטער די פענסטער האבען אנגעהויבען פערלירען די בלומען, איז די אלטע מאוריטאנערין ווידער צוריקגעקומען. אויפגעטרעגט, און אין איין אײלעניש, זי אפגעפארען. בעוואשען מאסירט, בעפארבט, פערפומירט, אנגעטאן הויזען פון רויטען מוסעלין געהעפט מיט גאלד, איבערגעבונדען ביים בויך, וועלכער איז געבליבען נאקעט, א לייכטען זיידענעם טורבאן. א שלייער דורך וועלכען מען האט נאר געזעהן די אויגען. און אריינגעפיהרט אין א צימער וואו ס'איז געזעסען אויף הויכע שענקען א גראבער מיאוסער נעגער, אנגעטאן אין געלען, און מיט א מיצעל ווי א צילינדער, מיט א טראלאזוב חידוש פון דער שקלאפין. דאס האר נעגער נישט פערלאנגט צו זעהן איהר פנים, אויך נישט אונטערזוכט איהר בתולה'שאפט. ער האט נאר פערלאנגט זי זאל שפילען טאנצען און רעציטירען אראבישע פערזען.

ביי יעדער נייער פרוב האט ער אלץ מעהר געשמייכעלט, ביז ער האט ענדליך דערקלערט מיט א משוגה'דינגער קאפ־שטימע, אז די פרויען זאלען זיך צוריקציהען און דער סוחר זאל קומען צו שליסען דאס מסחר.

קוים ארויסגעקומען, האט די איטאליענערין זיך צווויינט מיט ביטערע טרעהרען.

— וואס? האט אויסגערופען [illegible] די מאוריטאנערין, איהר וויינט? איהר דארפט שרייען פאר פרייד!

— פאר פרייד?... ווען איך ווער פערקויפט צו אזא מאנסטער!...

די מאוריטאנערין האט אויסגעפלאצט אין א געלעכטער:

— ווייסט איהר דאך נישט, ווער ס'האט אייך געקויפט. איהר ווייסט נישט ווער ס'איז דער מענש וואס האט אייך בעטראכט! דאס איז קיסלאר־אגאס. דער שעף פון די בתולות. דער גרויסער סרים פון ארמון. נישט פאר זיך האט ער אייך געקויפט, זייט רוהיג, ער דארף אייך נישט, נאר פון זיין האר ווענען פאר'ן שאטען פון גאט דעם בעפעהלער פון די גלויביגע. דעם האר פון דער וועלט, זיין הויכקייט אונזער העכשער סולטאן דער פרעכטיגער!

(המשך מארגען).

וועכנערינען קליניק

„SANATO"

אגראדאווא 10 טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט

איבער דער מוטער און קינד.

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלען

200 זל.

כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. ט. פאנטאר

עמפפאנגס־שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

די פערשאלטענע ירושה

(58 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען

— שמיגעלסקי, — האט מאקס א זאג געטון — איהר וועט ארויף דער ערשטער. נאך אייך וועט גיין דזשעיקאבס, און נאך דזשעיקאבס'ן מאריק... איך וועל דערווייל צוהאלטען די לאמפ, און איהר וועט ארויפנעהמען דאס פריילין... איך וועל ארויף דער לעצטער.

דער בעפעהל איז פינקטליך אויסגעפיהרט געווארען.

דזשעיקאבסן האט דא נישט געקענט העלפען קיין שום קונצען, און ער האט געמוזט נאכגעבען.

די לאמפ האט אפגעווארפען א קליינעם ליכטיגען קרייז אויף דער פאדלאגע פונ'ם גאראזש.

אין דעם שאטען האבען זיך געזעהן די אומקלאהרע קאנטורען פון גוטערמאנס פרעכטיגען אויטא, וואס איז געשטאנען א פערוואהרלאזטער, א פערשטויבטער.

— וואס איז דאס? — האט מאריק הערשראקען א פרעג געטון.

— וואס?

מאריק האט זיך איינגעקוקט אין דער פינסטער ניש פון גאראזש.

דער קאפ זיינער האט זיך איהם אויסגעצויגען און די אויגען האבען זיך געגלויכטען, ווי צוויי באפט־לאמפען.

— מיר האט זיך אויסגעוויזען, אז איך האב געהערט עפעס א גערויש.

אין משך פון עטליכע מינוט זענען אלע געשטאנען שווייגענדיג, און זיך צוגעהערט.

מערי האט קנאפ געאטעמט, וואו זי געפינט זיך. איהר האט ווידער ארומגענומען א טירישע, פאנישע שרעק.

— דא איז גארנישט נישטא! — האט זיך מאקס לסוף אפגערופען.

מאריק האט אומדעצידירט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ:

— איך בין זיכער, אז איך האב נישט געוואוסט קיין טעות... איך האב קלאר געהערט, אז עפעס האט א טרישטשע געטון....

— שטות! — האט מאקס א ציה געטון מיט די פלייצעס, — שמיגעלסקי, און די, מאריק האלט צו דזשעיקאבסין!.. איהר, פריילין וועט געהן מיט מיר!.. גיט מיר אהער דעם רעוואלווער און די לאמפ.

ער האט גענומען דעם רעוואלווער.

שמיגעלסקי און מאריק האבען אונטערגענומען דזשעיקאבסן אונטער די הענד.

אבצילעווענדיג אויף מערי'ן דעם רעוואלווער, האט זיך מאקס אדורכגעשפאצירט איבער'ן גאנצען גאראזש.

דאס האט צו קיין שום רעזולטאט נישט געבראכט.

דער גאראזש האט מיט זיך פארגעשטעלט א גרויסען קוואדראט־רוים, און ער איז געווען אינגאנצען כמעט א ליידיגער.

מאקס האט אויפמערקזאם בעטראכט אלע ווינקלעך ביי דעם שיין פון דעם באפט־לאמפ, אריינגעבליקט אין די וואנד־שרענק, וואו ס'זענען צונויפגעלייגט געווען פערשידענע מכשירים, אריינגעקוקט אינעווייניג אין אויטא אריין, און איבערצייגענדיג זיך ענדגילטיג, אז דארט איז קיינער נישטא, האט ער זיך צוריקגעקעהרט אויפ'ן פריהערדיגען ארט.

— ביי דיר האבען זיך צוהוליעט די נערוון, מאריק... אומזיסט פטר'ן מיר אוועק די טייערע צייט!.. קומט!

ער האט גערעדט קורץ און שניידיג.

דאס פינסטערע שווייגען אין דעם גאראזש האט משמעות איהם גופא געווירקט אויף די נערוון אלע האבען זיך געלאזט געהן פאראויס.

די פינסטערניש האט ווידער איינגעהילט דעם מיטען פון גאראזש.

דער שיין פונ'ם באפט־לעמפעל איז צוגעקומען צו די ברוגעמס, מיט וועלכע עס האבען אַנומעלט אונבאוויפהערליך פונקציאנירט די צוויי ריזיגע ווינדעס.

מאריק האט זיך צורודערט איינגעקלעמט אין זיין ברודערס האנד.

— הא?.. וואס האב איך דיר געזאגט?.. ווען מיר האבען זיך צוריקגעקעהרט נאך דער מעשה מיט גוטערמאנען, האבען מיר זיך ארונטערגעלאזט אויף דער ווינדע, און איבערגעלאזט זי אונטען... אט איז זי!...

מיט א ציטערדיגען פינגער האט ער אנגעוויזען אויף דער רעכטער ווינדע, און שטיל צוגעגעבען:

— און איצט האבען מיר דא ביידע ווינדעס... ווער איז דא ארונטערגעפאהרען מיט דער צווייטער?

זיי זענען ווידער געשטאנען עטליכע סעקונדען, און אנגעשטרענגט זיך איינגעהערט און איינגעקוקט אין דער פינסטערניש.

שמיגעלסקי איז אזוי געווען אויסער זיך, אז די לאמפ איז אזש געשפרונגען אין זיינע הענד, שרעקענדיג די שאטענס אויף די ווענד.

— מ'וואלט געדארפט צוריקגיין! — האט ער פינסטער א ברום געטון — עפעס געפעלט מיר נישט דער מקום... עמיצער איז דא פערהאן... בנאמנות, ס'איז צייט זיך צוריקצוקעהרען... מ'וועט אונז נאך פאקען!...

ער האט זיך דערשראקען ארומגעקוקט אין אלע זייטען, ווי ער וואלט זיך געריכט, אז פון ערגעץ וועט זיך דא אויסשטעקען א האנד, און אנכאפען איהם פאר'ן גארגעל.

— רוהיג זיין! — האט מאקס אויף איהם אויסגעשריגען — האסט מורא פאר פינסטערניש!? באלוואן איינער!..

— נישט פאר פינסטערניש האב איך מורא!

— האט שמיגעלסקי געמורמעלט א צורודערטער — נאר דערפאר, וואס ס'קאן דא פאסירען... אין דער פינסטער...

מאריק האט א הויכען לאך געטון, און גענומען א שמעק טאבאק.

— ביזט גערעכט, שמיגעלסקי!... רעדסט צו דער זאך!.. עפעס געפעלען מיר נישט די צוויי ווינדעס!..

מאקס האט שארף א קוק געטון אויף איהם, און פאמעליך א פרעג געטון:

— גוטערמאן, רעכען איך?..

— פערטיג, ווי א בארנע! — האט מאריק איהם שנעל איבערגעשלאגען — דער אלטער גוטערמאן וועט שוין קיין תחיית המתים נישט אויפשטעהן... מעגסט זיין פולשטענדיג רוהיג אין [illegible] הינזיכט!

(פארטזעצונג קומט).

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלסטו נאר קויפן אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה מיט אכטונג ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער אייגענע פראצאווניע פון זעלבסטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע רעטעמען א. א ו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

Dr. med. B. Robinson

פיעטרקאווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר איטיך נאז, האלז, אויערן קר.	$3^1/_2$—$4^1/_2$
ד"ר קפרשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-$4^1/_2$
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און ווענער.-קר.	$11^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירנעלד נערוועז און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר געלרבלאט אויגען-קראנקה.	$12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שפרלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$3^1/_2$—$4^1/_2$

פוסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. ז. וו. פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף טערלאנג היינטיגען און שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פרעגנאנט און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1, 3—6

קונסטליכע ציין, קראנען, פאטטען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

אשרכן!

בעקאנט אין אינטעליגענטע רייכע הייזער, ווערט געזוכט. אפערטען אין אדמ. אונטער „סאליד"

אנ'אזשוריסט-קע

ווערט געברויכט פון זאפארט ס'קען זיין אויך א לערן-מעדעל ראזענשטיין, אלטער מארק 5. 8876

לעכער מאשינאווע

ווערען אויסגענעהט ביי נארדמאן ציגעלנא 92

א האנטנייהער

אדער נייהערין ווי אויך א לערניונגל ווערט געברויכט ביי י. שווארץ פיעטריקאווער 120.

געגען בעלוינונג!

ס'איז פערלוירען געגאנגען א פארטמאנעט מיט געלד, א וועקסעל אויף 100 זל. צאהלבאר דעם 9/11 אין לאדז. ארדרע צימערמאן. דעם וועקסעל ערקלער איך פאר אונגילטיג. אויך א פאס און אנד. פאפירען. ביטע דעם עהרליכען פינדער מיר די דאקומענטען און וועקסלען אפצושיקען געגען בעלוינונג. אדרעס קען מען ערפאהרען אין אדמ. פון „נ. פ."

קוואליפיצירטע געזעלען!

צו דאמען-מאנאזין-ארבייט ווי אויך אנ'-אונטערפרעסער ווערען פון זאפארט געזוכט. צו מעלדען זיך: שלא-מאוויטש, קאמיענא 1.

אנ'ארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט, איז אפצוגעבען.
צו ערפאהרען
פיעטריקאווער 33, אויפ'ן 2. הויף, פארטער.

Dr. med. A. Landkof

פאלודניאווא 15
טעל. 138-34
אינערליכע און קינדער קראנקהייטען
צוריקגעקערט
נעמט אן פון 3-2 און 7-8אוו.

Dr. N. HALTRECHT

הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטרקאווער 10
פון 8 ביז 3 נאכמ. און פון 8 ביז 9 אווענד
זונטאג פון 9 ביז 1.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון $7^1/_2$—9 אווענד.

DR. ADAM GROSGLIK

Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינגט. נעמט אן פון 4—7 אווענד.

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע! גרויסער קלאנג-פילם

ניו-יארק ביינאכט

אין די הויפט-ראלען: SUE CAROL i LOLA LANE

אויסערן פראגראם: רעוועלאציאנס-קלאנג-צוגאבע
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום-טוב 3.30 נ"מ

נעכסטער פראגראם: דער דזשאז-זינגער
אין דער הויפט-ראלע: AL JOLSON וועלכער וועט - זינגען - „כל נדרי"
יעדער יוד מוז זעהען דעם דאזיגען פילם!

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

פון היינט ביז'ן 4-טען נאוועמבער איינשליסליך בענייאונג פון דער גרויסער פרעמיערע!
מעכטיגע לעבענס-זיטען-דראמע א. נ.

קעלנער פון דעם מאסקווער רעסטאראן „JAR"

דער פילם איז איינער פון די בעדייטענדסטע פילם-שלאגערן, וואס איז ביז איצט געזעהען געווארען. אין די הויפטראלען:
דער גרעסטער דראמאטורג M. CZECHOW אונזער ביינערין
W. Malinowska i K. Samborski.
עס נעהמט אנטייל א גרויסער כאר.
אויסערן פראגר.: דאס אנקומען פון נחום סאקאלאוו קיין פוילן.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס אין פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל ד"ר ווינקעל-בראך ווערט גרויס צוזי ז א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א האפ... אין דעם בוים און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארים מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשע פראפעסאר-דאקטאר בראכבערעכונג בעשטעטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

רוק, אויך פאר הויקערס ליידענדע מיט הייל-גארטען און אפאראטען פאר 5 ערקרומטע פוס און פלאטפוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
.Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאס הערוענדליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארנאטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך, וועלכער נעמט אן אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 טעל 22-177 פראנט פאר, פאר זיין געוויסענהאפטע' פערלעגען מיר א גוטענעם הייל-באנדאזש לויט זיין מעאריסט האב געלימען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט געזונט, אז כ'קען איהם ירען אהנציגען חיים טאפפעהלעי.

Dr. BERGHOF Arzt.

Lekarz-dentysta Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-53
נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

צאהנערצטליכער גאבינעט

ביי דער לעטשניצע „POMOC" 1 Aleksandrowska 1
איז ווידער טעטיג אויך אין די שעה'ן פון 3—6 אוו.

Dr. med. I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ - קראנקהייטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
געהמט אן אין דערהיים פון 3—5.

DR. MED. H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.

בעהמט ווידער אן
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

א געוועלב מיט א שטוב — א

איז פון זאפארט אפצוגעבען
ביי פינקוס, זשגאווסקא 91. 8776

לעטשניצע זגערזשער 17
טעלעפ. 116-33

אויגען-דאקטאר ד"ר גאלדשטיין-פאלאק 1—2 נאכמ.
נערווען- „ ד"ר יוסטמאן 12—2 נאכמ.
ווירורג ד"ר מ. קאנטאר $4^1/_2$ - $5^1/_2$, יו"ט 1—2
טקוישער און פרויען-קראנקה. ד"ר פאפיערני $11^1/_2$—1 נאכמ.
אויערן, נאז-און האלז-קראנקה. ד"ר ראקאווסקי $10^1/_2$—11, 2—3 און 5—6 נאכמ.
קינדער-דאקטאר ד"ר ראזענצווייג 11—12, 4—5 נ"מ
הענער. און הויט-קראנקה. ד"ר רזשאנער 1 - 2 נאכמ.
אינערל. קראנקה. ד"ר וויינבערג 1—2, 6—7 נאכמ.
צאהן-ארצט ד"ר א. גראדזענטשיק 3—7 נאכמ
רענטגען-גאבינעט ד"ר סטופעל 12—2, 4—6 נאכמ.

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אנגעוועטאגטע ענינים, זאלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא

17 פיעטריקאווער 17
2-טער הויף, פארטער

דורכגאנג זאכאדניא 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאבעזפיע-טשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען אין משך פון 24 שעה, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען פעסער, וויזעס אין קאמיסאריאט זשאנדי, וועקסעל-אינקאסא אויף גאנץ פוילען און גאליציען ווערען פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פרייזן. שותפות-אקטען, סטאטוטען, איבערזעצן אינטערציזעס, אקטען, דאראוויזנעס, אלערליי ספראוועס ווערען אנגענומען צו-דורכציפיהרען, צוזאמען מיט אנ'אדוואקאט.

די איינציגע טאכטער
פון **ישראל מאנעלא,**
2-טער הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאס ניי-„געבעקענע" מאנעלא-ביורא אויפ'ן ערשטען הויף האט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאנג-עקזיסטירענדען ביורא, וואס געפינט זיך

אין צווייטען הויף
פארטער. טעל. 148-79.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

גאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען -

וויזיט 3 זל.

DR. MED. L. Pikielny

אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 12—1 און פון 4—7 אווענד.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיסקווארץ - שטראהלען
נעמט אן פון 8 — 2 נארמ. און פון 6 — 9 אווענד

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען אין היים; אויף דער פראווינץ 6—זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ „ „ 4 „
פאר מעלומער-אנונס נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ „ „ 8 „
טייערע דער שטאט 50 פראצ. טייערע. אויסל. 100 פראצ. טייערע. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Drukarnia i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.